

A HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA MAGAZINJA

HEREND HERALD

2005/II. NO. 24.

A második Babur váza

Ming-minta:

A JELLEMES KIRÁLY PORCELÁNJA

*Egy műremek
feltámad
Herendi segítséggel*

MADARÁSZ VIKTOR: KURUC ÉS LABANC

Úszó luxusvillák:

MI TESZI A JACHTOT?

Minden perce zene

SNÉTBERGER FERENC DZSESSZGITÁROS

Herend Olvasó

A nyárnak ezer arca van...

Üzleti szempontból persze a számvetés, a féléves visszatekintés, az üzleti értékelés ideje ez. Ha így tekintjük, elmondhatjuk, hogy – amint a féléves számaink mutatják – a vásárlók világszerte továbbra is kitüntetnek megtisztelő figyelmükkel. Elmondhatjuk azt is, mennyire örömteli és felemelő érezni a herendi termékek iránt megnyilvánuló bizalmat és a tetszést. S elmondhatjuk, hogy mennyire komoly ösztönzést ad mindez a folytatáshoz, az év hátralevő részéhez s a következő évek tervezéséhez.

A nyár ugyanakkor mindannyiunk számára legalább ennyire szól a napfényről, az utazásról, az élményekről, a pihenésről, a töltődésről. Azok közül, akik útnak indulnak, az utóbbi években egyre többen választják Magyarországot úti célként. Talán nem szerénytelenség abban reménykedni, hogy ebben Herend, a világhírű herendi porcelán is szerepet játszik. Azok közül, akik turistaként néhány napra vagy hétre Magyarországra érkeznek, sokan felkeresik a herendi porcelánokat árusító üzleteket, s nem kevesen ellátogatnak Herendre, a Porcelanium látogatóközpontba.

Számunkra az a legnagyobb öröm, ha látjuk, hogy látogatóink elégedetten, új élménnyel gazdagodva távoznak tőlünk, boltjainkból, illetve Magyarországról, s az itt töltött időre egy-egy itt vásárolt herendi tárgy is emlékezteti majd őket. Magukkal viszik az élményt, a nyár emlékét, az utazást, egy darabot a nyárból – Magyarországról.

A nyárnak ezer arca van...

Szép nyarat, jó pihenést, színes élményeket kívánunk önöknek!

ROBERT SOMOGYI
főszerkesztő,
kereskedelmi vezérigazgató-helyettes

Es ist nicht einfach, berühmt zu sein.

Seit mehreren Jahren ist das Hotel Adlon Kempinski wieder der exklusive Anziehungspunkt in Berlins lebendiger Mitte. Hier treffen sich anspruchsvolle Gäste aus aller Welt. Dies lässt sich auf vielfache Weise erklären: mit der exponierten Lage, mit dem außergewöhnlichen Luxus und dem perfekten Service. Und ganz bestimmt mit der absoluten Raffinesse unserer Küche, die Sie mit dem einmaligen Blick auf das Brandenburger Tor und den Pariser Platz genießen können.

Versäumen Sie es nicht, einen Bummel durch unsere luxuriöse Ladenpassage einzuplanen und sich vom Porzellan von Herend bezaubern zu lassen.

It is not easy being a legend

Since almost a historical century the Hotel Adlon Kempinski Berlin is a highly exclusive place in the heart of Berlin. It is a gathering point for demanding guests from all over the world. This fact is explicable by its exceptional location, its extraordinary luxury and the excellent and very personalised service. We offer you an exquisite cuisine with view to the famous Brandenburg Gate.

Do not miss to visit our luxurious shopping arcade and get inspired by the famous porcelain by Herend.

Kempinski

HOTELS & RESORTS

A member of

The Leading Hotels of the World®

Unter den Linden 77 • D-10117 Berlin

Telefon +49 30 2261 0 • Telefax +49 30 2261 2222 • adlon@kempinski.com • www.hotel-adlon.de

HÍREK

4

ÚJDONSÁG

- A második Babur váza 10

HERENDI MINTÁK

- Ming-minta: *A jellemes király porcelánja* 12
- MTFC minta 14

LIFESTYLE

- Úszó luxusvillák *Mi teszi a jachtot?* 16

MŰVÉSZET

- Egy műremek feltámadt *Herendi segítséggel* 20
- Műtárgypiaci barangoló 24

ZENE

- Minden perce zene *Snétberger Ferenc dzsesszgitáros* 26

ÉPÍTÉSZET

- A gyógyító víz *zarándokhelyei* 28

ASZTALKULTÚRA

- Egy csésze művészet *Az Illy család birodalma* 32
- Egy csésze kávé 34
- Az Apicius étterem ajánlata 38

ÉTTEREMAJÁNLÓ

40

SPORT

- Királyok sportja, a sportok királya *A lovaspólóról* 42

ÜZLETEINK

44

HEREND HERALD

KIADJA a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt. megbízásából a PrintXBudavár Rt.
FŐSZERKESZTŐ Robert Somogyi **FELELŐS SZERKESZTŐ** Kozma Zsolt **MŰVÉSZETI VEZETŐ** Zimmermann Zsolt
SZERKESZTŐK Halász Tamás, Spengler Katalin **DESIGN, LAYOUT** Kiss Dominika, Lőrincz Anna, Szegi Amondó
PRODUKCIÓS MENEDZSER Nyerges Zsolt **HIRDETÉSFELVÉTEL** Hegyi Ferenc
FELELŐS KIADÓ PrintXBudavár Rt. H-1134 Budapest, Gogol utca 16.
 Telefon: +36 1 887 48 48 Fax: + 36 1 887 48 49 E-mail: hirdetes@pxb.hu
KÉSZÜLT a veszprémi Prospektus Nyomdában

HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA RT. H-8440 Herend, Kossuth Lajos u. 140. Telefon: +36 88 523 185 Fax: +36 88 261 518
 E-mail: info@herend.com, herald@herend.com Web: www.herend.com
 ISSN 1585-1397

Hotel Show Dubaiban

2005. május 22–24. között rendezték meg Dubaiban a *The Hotel Show* elnevezésű hotelpiaci szakkiállítást, amelyen a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt. a Robbe & Berking ezüst evőeszközyártó manufaktúrával közösen vett részt.

A seregszemlén Herend szereplésének különlegességét az adta, hogy a manufaktúra saját szervezésben még sohasem állított ki ilyen távol, egy viszonylag ismeretlen terepen. Megjelenésének fő célja az volt, hogy bebizonyítsa: Herend képes alternatívát kínálni a fine dining szektorban, illetve a luxus-hotelek, luxusapartmanok lakberendezésében – mindezt a manufaktúrákra jellemző legnagyobb előnnyel megtámogatottan, hiszen az egyéni igények szerint bármit képes legyártani.

A Robbe & Berkinggel közös standon a herendi kiállítás jól elkülönítetten, elegáns installációban jelent meg. A térbe kétféle mintával terített, elegáns asztal került, míg az ún. tányérfalat csészepárok, tányérok és dísz tárgyak, állatfigurák díszítették. Három posztamens közül kettőre díszváza, egyre pedig alkalmi, lovaspólós dísztál került. A herendi bemutató kiemelkedő érdeklődést váltott ki: a stand látogatói közt elsősorban hoteléttermek vezetőivel, hotelmenedzserekkel találkozhattunk, de hotelbeszállító és designcégek is képviseltették magukat.

A kiállítás időtartama alatt Jánszkyné Varga Mária a manufaktúra dubai partnere, a Rivoli-csoport alkalmazottainak tartott tréninget, amelynek során a résztvevők megismerkedtek Herend történelmével, a mintákkal és formákkal, illetve a kódrendszerrel.

A Herendi Porcelánmanufaktúra és a Robbe & Berking cég közös standja

Közlet-keleti találkozók

Polányi Sándor Herendi vezérigazgató és Robert Somogyi kereskedelmi vezérigazgató helyettes fogadja a nagykövetet

Eglantine mintával terített asztal

A Rivoli Group, a Robbe&Berking és a Herendi Porcelánmanufaktúra képviselői

Porsche Cayenne VH mintával

A Rivoli Group képviselői az Eglantine mintát tanulmányozzák

Herenden

A herendi porcelán iránt az arab világban töretlen érdeklődés tapasztalható. A Dubai Hotel Show után alig két héttel került sor az arab országok Magyarországra akkreditált nagyköveteinek, ügyvivőinek látogatására. A vendégeket Polányi Sándor vezérigazgató, Robert Somogyi kereskedelmi vezérigazgató-helyettes, illetve az arab régió főkereskedője fogadta és kalauzolta Herenden. A vizit során elsősorban a további együttműködési lehetőségekről folytak tárgyalások. A diplomaták és feleségeik a Herendi Porcelánmanufaktúra látogatóközpontjában – a „Porcelaniumban” – megtekintették a herendi luxusporcelán születésének főbb munkafázisait, megcsodálták a bemutatótermet, a múzeumot és a márkaboltot, végül az exkluzív herendi étteremben, az Apiciusban fejezték be programjukat.

A közel-keleti vendégek és feleségeik Herenden

Versünnep

A Versünnep elnevezésű programmal emlékezett meg április 14-én József Attila születésének századik évfordulójáról a Magyar Rádió és a Veszprémi Petőfi Színház.

A szavalóversenyre összesen 258-an jelentkeztek: a 195 magyarországi résztvevő mellett 63-an határainkon túlról neveztek be a versenybe. A Porcelánmanufaktúra az elsőkhöz nyilvánította ki, hogy szívesen adja nevét e rangos megmérettetéshez: az eseményen Herend képviselőjében Polányi Sándor vezérigazgató is részt vett. Az indulók a költő dolgozó- és egyben lakószobáját idéző díszletben adták elő a verseket. A produkcióikat elbíráló grémiumba a szervezők neves közéleti személyiségeket, az irodalom és a média világának képviselőit hívták meg.

A zsűri tagjai a legjobbnak a fiatal, szabadúszó színművészt, Menszátor Héresz Attilát találták, aki a Magyar Rádió elnökétől, Kondor Katalintól vehette át a kétfélmillió forintos fődíjat, és a Herendi Porcelánmanufaktúra Apponyi-mintás nagy serlegvázáját. Második

Mohai Gábor átveszi a különdíjat Mádl Dalmától

helyezett a határon túli művész, Szűcs Nelli lett, míg a harmadiknak járó elismerést Németh Judit színművész vehette át. Ők szintén Apponyi-mintás, kézzel festett vázákat vehettek át a manufaktúra elismeréseként.

Az est végén több különdíjat is kiosztottak: Mádl Dalma asszony például Mohai Gábort jutalmazta egy úgynevezett „karmos” herendi díszvázával, a Duna TV – mely ugyancsak közvetítette a műsort – nézőinek elismerésében Németh Judit részesült, a veszprémi közönség szavazataival pedig Papp Jánost ismerte el.

Meissen és Herend

PORCELÁNLEGENDÁK PÁRBESZÉDE

Különleges vállalkozás gyümölcseiben gyönyörködhetnek az elegáns németországi fürdőhely, Bad Kissingen vendégei. A helyi városházán a meissen és a Herendi Porcelánmanufaktúra kincseit bemutató kiállítás nyílt meg június 10-én. A három hónapig nyitva tartó tárlat válogatott, emblemikus mesterműveket sorakoztat fel, bemutatja a két, világszerte legendás műhely történetét, stílusának kialakulását, jellegzetességeit.

Herend művészetét klasszikus és újonnan született mesterművek hívatottak bemutatni: ennek értelmében jelen vannak itt a világhírű Viktória-mintával díszített darabok csakúgy, mint Schrammel Imre

üditően mai, népszerű figurái vagy a porcelánművészek virtuóz tudásáról tanúskodó, finom chinoserie-tárgyak is.

A Meissen Porcelánmanufaktúra kiállítási anyagának hangsúlyos részét az előkelő asztalkultúra bemutatása adja: az új meissen szervizforma, a Perle (gyöngy) ugyanúgy megtekinthető, mint a klasszikus Zwiebelmuster (hagymaminta), immár újszerű interpretációban.

A közös kiállítás jelentőségét a dialógusra törekvés adja: a fehérarany, a porcelán szerelmesei két, roppant tradícióval rendelkező manufaktúra jelenét és múltját ismerhetik meg e közös megmutatkozás során. A tárlat szeptember 11-ig látogatható.

Karl-Heinz Laudenbach, Bad Kissingen főpolgármestere a megnyitón

A herendi kiállítás

Curtis vázája

HUNGARIKUM A HUNGARIKUMNAK

Június 3-án ünnepelte nyolcvanadik születésnapját a világszerte ismert, magyar származású színész, Tony Curtis, aki ebből az alkalomból egy az arcképével díszített herendi vázát vehetett át Kóka János gazdasági miniszertől.

A Spartacus, a Van aki forrón szereti és számtalan más filmklasszikus sztárjaként ismert Curtis máig ezer szállal kötődik hazánkhoz: így nem véletlen, hogy két évvel ezelőtt egy reklámkampány során népszerűsítette Magyarországot az Egyesült Államokban. A filmlegenda arcképe – stílszerűen – porcelánlegendán örökített meg: az igen régi, harmonikavázának nevezett, barokk stílusú dísztárgytípust ugyanis még az 1840-es években fejlesztették ki Herenden.

A művész arcképével díszített vázát Lázár István porcelánfestő mester több hétig festette. Az arc finom árnyékolásai miatt a porcelánt a portré festése folyamán háromszor is kellett kiegészíteni 800 Celsius-fokon, ugyanis az egyes égetések után derül ki, hogy pontosan milyenek lesznek a felvitt színárnyalatok. Az egyedi váza kereskedelmi forgalomba nem kerül – a hasonló munkaigényű vázák értéke forintban kifejezve milliós nagyságrendű. A dísztárgyat Tony Curtis a tiszteletére rendezett partin, egy Las Vegas-i hotelban vette át. Az ünnepségen a miniszter mellett megjelent hazánk washingtoni nagykövete, Simonyi András is.

A születésnapra köszöntő a Las Vegas-i MGM Grand Hotelben
Fotó: CharMaine Beleele

Tony Curtis Marilyn Monroevallal a Van aki forrón szereti című filmben,
Fotó: RedDot

Tony Curtis és Jack Lemmon a Van aki forrón szereti című filmben, Fotó: RedDot

Kóka János gazdasági miniszter átadja a díszvázát Tony Curtisnek Simonyi András nagykövet jelenlétében
Fotó: CharMaine Beleele

La Estancia Polo Open 2005

HERENDI KETTŐS SIKER

Az abszolút győztes argentin játékos

A La Estancia Polo Club etyeki pályáján megtartott lovaspóló-viadalon nagy sikerrel képviselte magát a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt. A nemes, elegáns játék háromnapos ünnepére naponta mintegy kétszáz meghívott vendég (üzletember, cégvezető, közéleti személyiség) látogatott el. A manufaktúra a helyszínen felállított VIP-sátor egy részében, hatvan négyzetméteren rendezte be alkalmi kiállítását, melyet a vendégek soraiban megtekintett Habsburg György, illetve a céget újraalapító Farkasházy Fischer Mór leszármazottja, Farkasházy Tivadar humorista és felesége is.

A kiállításon kisebb porcelánremekekkel, két nagyméretű vázával és Schrammel Imre egy figurájával várták vendégeiket, akik a helyszínen figyelhették meg egy rózsakészítő és egy festő munkatársunk mesterfogásait is.

Szintén a tárlat anyagában szerepeltek azok a díszkupák, melyeket a manufaktúra a viadal győzteseinek ajánlott fel trófeaként. A rendezvényt záró bálon megjelent VIP-vendégek Kék Apponyi (AB) dekorral díszített készleteiből fogyaszthatták el vacsorájukat, melyet lovaspólós-öltözéket viselő pincérek szervíroztak. A verseny nem pusztán Herend művészete méltó promóciójának szempontjából zárult számunkra sikeresen: csapatuk a tornát is megnyerte.

A játék hevében

A herendi póló csapat

Uwe Zimmermann-t ünneplik

A versenyzők a Herendi díjakkal

Krisztina és Ulve Zimmermann, a La Estancia lovaspólo klub tulajdonosai, a verseny főszervezői

Mercedes oldtimerek

A Habsburg-fivérek, valamint Habsburg Eilika gyermekeivel

Erneyi Béla színész és Robert Somogyi kereskedelmi vezérigazgató-helyettes

Robert Somogyi, Farkasházy Tivadar és Farkasházy Mimi

VBO mintával díszített oroszlánok

Rendhagyó, páratlan látványosságnak számító kezdeményezéssel állt elő idén májusban München vezetése. A bajor székvárosban ötszáz darab, álló és ülő pozícióban ábrázolt oroszlánfigurát helyeztek el számos jelentős közterületen. Az életnagyságú szobrok – melyek a bajor címerállatot örökítik meg – dekorációs és reklámcélokat egyaránt szolgálnak. A ragadozó szobrait helyi és külföldi művészek festhették meg: a változatosan díszített szobrok két évig lesznek láthatók a nagyvárosban és az utcai dekoráción kívül üzleti célokat is

szolgálnak, hiszen az egyes darabokat megfestő művészeket is reklámozzák. A különleges tárlat végén a műalkotásokat árverésen fogják értékesíteni.

A Herendi Porcelánmanufaktúra három alkotással vesz részt egy hét alatt, Varga Szilárd és Tartó László boltvezetők irányításával. A festés terveit herendi iparművészeink készítették, akik a „nagyvadak” díszítéséhez az AV és VBO dekort választották.

*Smāsodik
Babur vāza*

Amint ezt szerencsére a megrendelések száma is bizonyítja, szakértők és gyűjtők egyaránt nagyra értékelik a herendi Babur vázákat, amelyek elkészítése igazi porcelánkészítési bravúrnak számít.

Ez a különleges, nyolccoldalú váza Zahir-ud-din-Muhammad Babur-ról, India első nagymoguljáról kapta a nevét. Négy oldalán az uralkodó életének négy fontos eseményét megörökítő kép látható, melyet a XVI. század végén keletkezett kódex, a Babur Könyvének miniatúrái ihlettek.

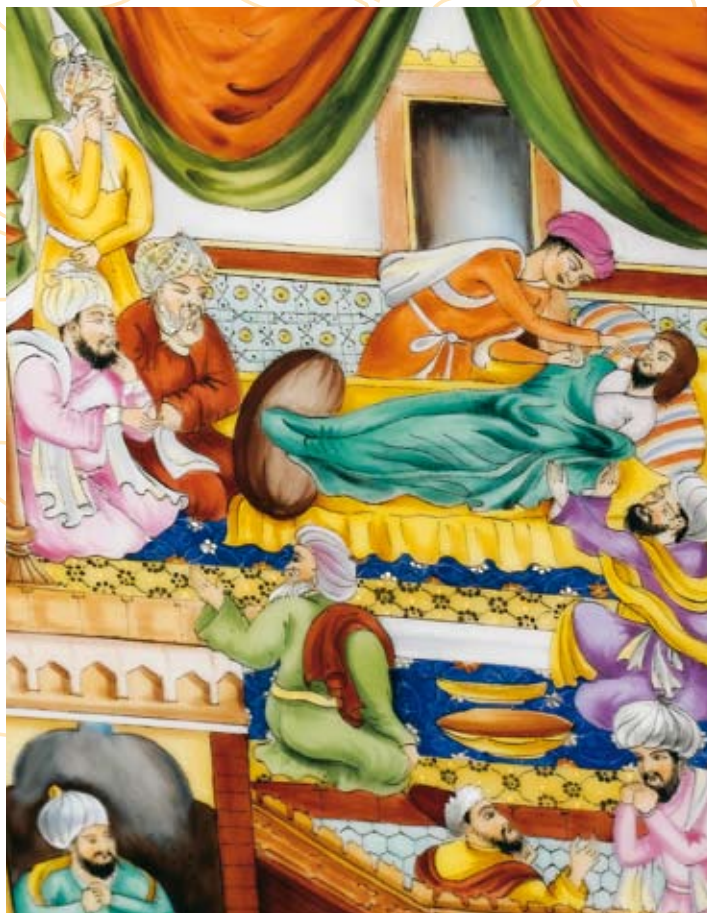
Az iszlám vallás általában tiltja az emberábrázolást, ám ez inkább a nyilvános, állandóan szem előtt lévő helyekre vonatkozik. Ezért van, hogy a könyvekben, melyek általában csukva vannak és csak kevesek kiváltsága, hogy kinyissák és olvassák, gyakran találunk pompás, virtuóz tudásról tanúskodó, embert is ábrázoló képeket.

A Babur II. váza négy jelenete a kódexek elbeszélő, leíró stílusát követi. Egy-egy képen a történet több jelenetét egyszerre festették meg, így a szereplőket egy képen belül többször is láthatjuk. Az egyértelműség kedvéért szövegrészletek is találhatóak gondosan belemunkálva a képekbe. A megfestett jelenetek tájképi vagy épített környezetet is igen részletesen, változatos színvilággal ábrázolt, mintha a növényvilág gazdagsága is az uralkodó nagyságát hirdetné, hiszen nemcsak a hatalmas városok, a pompás vadállatok, de a legkisebb madár, a legszerényebb virág is az ő birodalmának alattvalója. Még gazdagabb a Das városának bevételét ábrázoló képen a harcosok és lovaik ruhája, felszerelése. Jól kivehető minden egyes lándzsa, kard, páncél és sisak.

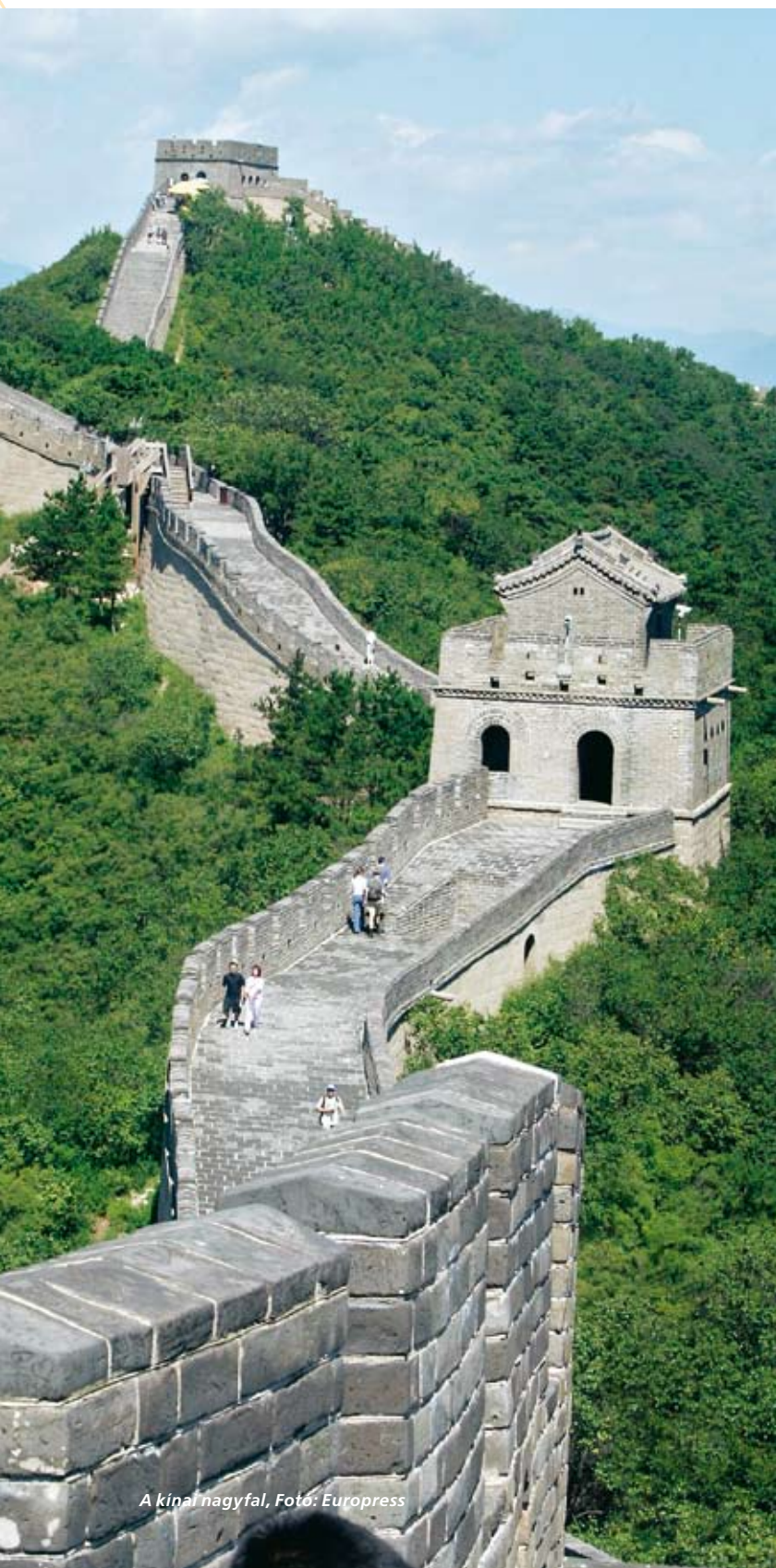
A négy képet négy ornamentális mező választja el, mely iszlám mintára stilizált növényeket, leveleket, kacsaringós indákat ábrázol. Az aranyosan csillogó mintát a kódex címlapja ihlette. A váza fedelén négy madár hirdeti a részletgazdag, mindent megörökíteni kívánó festésmód szépségét.

Egy ilyen váza elkészítéséhez rendkívüli szaktudás és sok-sok idő szükséges, hisz csak nézegetni is órákon át lehet a jeleneteket, csodálni a váza minden részletét, mindig újabb és újabb apróságot felfedezni. A képek tökéletesen adják vissza a kódex miniatúráit, bizonyítva ezzel, hogy a herendi porcelánfestők tehetsége a korabeli festőkével vetekszik. A váza csodálatos kivitele gyereket, felnőttet, szakértőt és laikust egyaránt lenyűgöz. Nem véletlenül volt akkora sikere, hogy mint a neve is mutatja, ára ellenére már a második 50 darabos limitált sorozat készül belőle.

BÁLVÁNYOS ANNA

Ming-minta

A JELLEMES KIRÁLY PORCELÁNJA

A porcelán őshazája Kína, s így korántsem meglepő, hogy Herend gazdag mintaválasztékában sok kínai hatást fedezhetünk fel. Talán a legjobb példa erre a Ming-minta, melyet mintegy százötven éve egyenesen abból a célból terveztek, hogy egy neves itáliai uralkodó kínai porcelánkészletének hiányzó darabjait helyettesítsék. Hogy a helyettesítés milyen remekül sikerült – az a herendi mesterek szak tudását dicséri. De ne vágjunk a történet elébe!

EGY VIRÁGKOR KEZDETE

A porcelán nevét adó Ming-dinasztia 1368 és 1644 között uralkodott Kínában, a mongol Juan-dinasztia korszakát követően. A kínai nép ugyanis megelégte az idegen mongolok hatalmát, s egy parasztlázadás végül a mongóliai sztyeppékre űzte vissza a Juan-dinasztia tagjait. Ez a lázadás alapozta meg a Ming-dinasztia majd háromszáz éves uralkodását, melyre mindenekelőtt megújult gazdasági és kulturális virágzás volt jellemző. A Mingek idején egymillió főre növekedett a kínai hadsereg, a tengeri flotta hajói fejenként ezeröttszáz tonna rakományt voltak képesek szállítani. Virágzott az ipar, új technikával zajlott a könyvnyomtatás, s egyes történészek szerint a korai Ming-időszakbeli Kína volt a maga idejének legfejlettebb társadalma a Földön. A kínai kereskedők bejárták az Indiai-óceán egész területét, s a kínai művészet (elsősorban a porcelánművészet) minden korábnál magasabb szintre fejlődött.

ÚJ KOR – ÚJ SZÍNEK

Már a Juan-időszakban megjelentek a kék-fehér porcelánok, melyeket a Közel-Keletről származó kobalt felhasználásával állítottak elő. A Ming-korban továbbfejlesztették ezt az alaptípust, ám kiegészítésként más színekkel gazdagították az összképet. Ezzel elkezdődött

a kínai porcelán valódi aranykora. A kékeszöld mázú porcelántárgyak formái igen változatosakká váltak, díszítéseiken tájképek, pihenő alakok domináltak, s mindezt gazdag színezés jellemezte. Ez volt az a kínai porcelán, mely a holland kereskedők révén Európában is elterjedt, és ezek a darabok indították el az európai fajansz-, majd porcelángyárakban is a kínai hatású tárgyak készítését.

AZ ITÁLIAI JÖVŐ ZÁLOGA

Herenden az 1850-es évektől alkalmaznak kínai hatású díszítményeket, köztük a Ming-mintát, mely az egyik legszebb távol-keleti stílusú herendi porcelánt ékíti. S hogy ki is az uralkodó, akinek a nevével ez a különleges minta összefonódik? II. Viktor Emánuel, Piemont, Savoya és Szardínia királya. Turinban született, s apja, Károly Albert uralkodása idején kezdődött Itália egységesülése – ekkor egyesült Szardínia és Piemont. Hogy országát bővítse, Károly Albert 1848-ban hadat üzent az Észak-Itália nagy részét uraló Osztrák Birodalomnak, ám már a következő évben vereséget szenvedett a novarai csatában. Erre lemondott a trónról, hogy fia jobb feltételekkel köthessen békét, s Portugáliába ment, ahol nem sokkal később meg is halt. Fia, Viktor Emánuel azonnal fegyverszünetet kért, melyet Radetzky marsall meg is adott – noha tisztjei igencsak szerettek volna bevonulni Turinba. Radetzky csupán a hadi költségek megtérítését követelte, sőt kormányra még ezt is hajlandó lett volna elengedni, ha az új király megígéri az új itáliai alkotmány eltörlését. Viktor Emánuel azonban ezt kategorikusan megtagadta. Nem akart függőségi helyzetbe kerülni, nem akart lemondani arról, hogy Itália egyszer még egységes, összefüggő királysággá váljon. Ennek köszönhetette a Re Galantuomo (Jellemes Király) nevet. Miniszterelnöke Azeglio márki lett, aki felszlatta a békével ellenkező képviselőházat, és 1850-ben keresztülvitte a béke elfogadását. Megmaradt tehát az itáliai alkotmány mint a nagy mozgalom emléke és a jövő záloga.

AZ URALKODÓ KÉSZLETÉBE

Nos, ez a Viktor Emánuel volt az, aki számára a remekművű Ming-mintájú porcelánok eredetileg készültek. A szárd királynak volt ugyanis egy hiányos kínai készlete, melyet egyetlen európai porcelángyár sem volt képes kiegészíteni. A királyság nagykövete erre Fischer Mórhoz fordult, aki elvállalta a kiegészítést. A gondos tervezés és kivitelezés során megszületett a minta, melyet a mai napig Ming-minta néven ismerünk. Közepében, orientális szobabelsőben, hagyományos viseletbe öltözött kínai nő üldögél egy padon, mellette asztal és vázák láthatók. Előtte ugránczó nyulak, körülötte elszórtan stilizált gyümölcsök, virágok és apró tárgyak övezik a jelenetet. A zománcosan,

TUDTA?

A herendi kosfejes áttört váza ...
nevű, porcelántechnikai bravúrnak számító vázatesten 2612 db, a fedőjén pedig 624 db lyuk van.

HERENDI MINTÁK

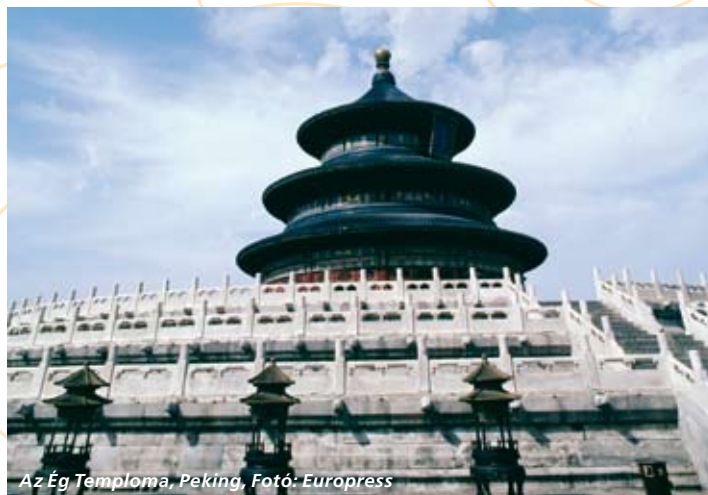

ragyogó színekkel megfestett együttesnek a bordűrön körbefutó, dúsan aranyozott girland ad csillogó keretet. A Ming-dekorral díszített csészék és kannák fülei, valamint a fedők fogói apró kínai figurákat formáznak. Amikor elkészült a különleges készlet, Fischer Mór személyesen szállította Turinba az elkészült darabokat, ahol az eredetit titokban kicserélte az általa készítettel, s az ott lévő uraknak az eredetit mutatta be, mintha azt hozta volna Herendről. A turini urak nemtetszésüknek adtak hangot: szerintük az „eredetinek” nyomába sem léphetnek ezek a darabok. Ekkor Fischer Mór eléjük tárta az igazságot: az utánozhatatlannak hitt „valódi” kínai porcelánok valójában a Herendi manufaktúra termékei voltak. Az udvar behódolt, el kellett ismernie, hogy a készlet kiegészítésére készült darabok felveszik a versenyt az eredetiekkel. Így került a Ming-mintájú készlet II. Viktor Emánuel asztalára, aki később, az 1873-as bécsi világkiállításon még Ferenc Józseftől is kapott további herendi porcelánokat ajándékba – csakúgy, mint II. Sándor orosz cár és I. Károly román király.

Nem tartozik szorosan a történehez, mégis meg kell említeni, hogy a Jellemes Király állhatatossága nem volt hiábavaló: 1861-ben végül valóban kikiáltották az egységes olasz királyságot, amely anynyi idő után – Róma és Velence kivételével – egyesítette egész Itáliát. A király II. Viktor Emánuel lett, s az átmeneti főváros Firenze volt.

Ami pedig a hiányos készletek kiegészítését illeti, a kínai porcelánt nagy becsben tartó királyi udvarok még számtalan alkalommal bízták meg Herendet, hogy pótolja a régi kínai étkezleteikből hiányzó darabokat. Ez a tevékenység nagymértékben hozzájárult Herend hírnevének komoly megerősödéséhez. Számos terméke viselte-viseli a kínai porcelán szépségét, ám funkciójában és mintájában félreismerhetetlenül egyedi herendi darab lett mindegyikük. A keleties mintájú készletek közül a mai napig is kapható jó néhány: ilyen a Viktória királynő nevével viselő minta, amelynek történetét előző számunkban mutattuk be, de ilyen a Poisson, a Gödöllő – és a mai napig különlegességnek számító, a Jellemes Királynak is köszönhető Ming-minta is. ✎

ZÖLDI GERGELY

Az Ég Temploma, Peking. Fotó: Europress

Mosaïques triangulaires et fleurs des champs minta

Fennkölt, kifinomult látványához képest már-már hidegen cseng a minta neve: „háromszögű mozaikok és mezei virágok – MTFC”.

Pedig a névben szereplő tárgyilagos leírás erről a színes, eleven és hangsúlyos dekorációról szól. Elemei leginkább a barokk és a rokokó stílust, annak gazdagságát, pompáját idézik. AXVIII. századhoz való kötődését hangsúlyozza a fülek rocaille alakja is.

A minta legerősebb része a sötétkék és fehér háromszögek alkotta, íves szélű „mozaik”, melynek vibrálását plasztikus aranyfestés fokozza, szigorát pedig a szélét díszítő, szintén aranszínű kartusok oldják. Ezekből a kartusokból nőnek ki a névben szereplő mezei virágok, a porcelánmintákon többször előforduló árvácska, babvirág, apáca-liliom, margaréta, petúnia.

A szinte növényhatározói pontossággal festett virágok a kékes-lilás színvilágot képviselik, melyet a komplementer szín, a sárga tesz élénkebbé. A színvilág meghatározásánál a mintát megrendelő japánok ízlését vették figyelembe.

A minta a Frankenthal dekor visszafogottabb, kevésbé gazdag változata. Ott virágok helyett zöld lombok között ülő madarak töltik ki a mozaikok közötti részeket, lényegesen kevesebb üres felületet hagyva. Az MTFC lazább szerkesztésű, de a Frankenthalhoz hasonlóan attraktív minta, melynek szimmetriáját a virágok variálódása teszi változatossá.

Úszó luxusvillák

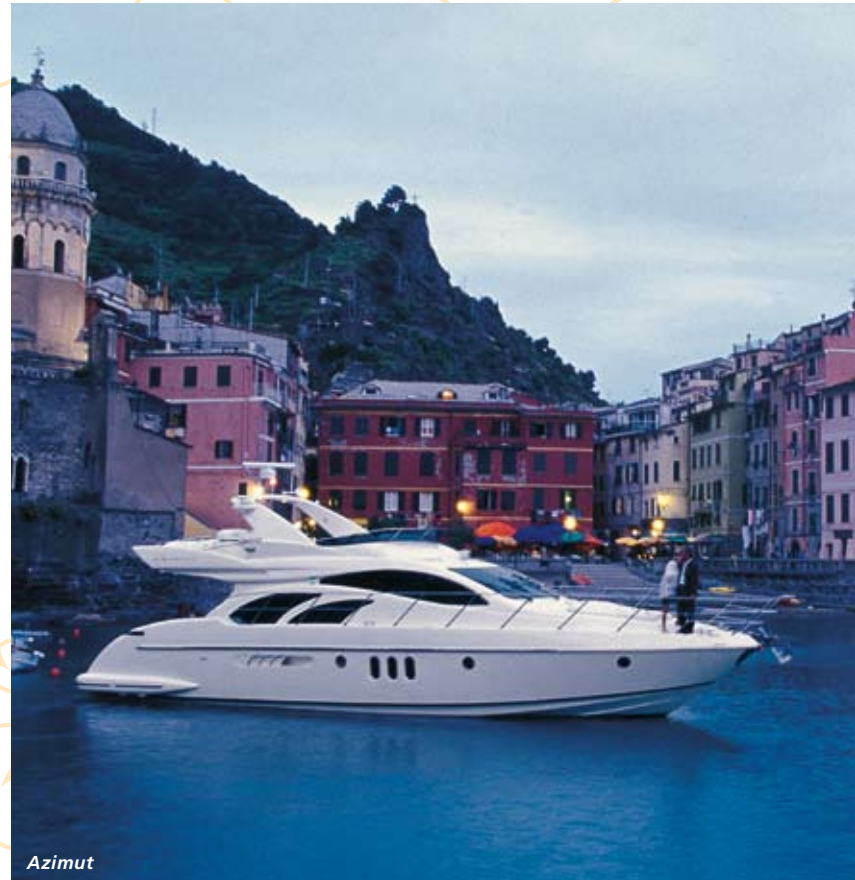
MI TESZI A JACHTOT?

Egy jacht elsősorban nem az áráról, hanem kialakításának jellegétől jacht. Vagyis felszereltsége, kabinjainak, hálóbelyeinek száma, komfortfoka határozza meg a minőségét – és persze az árat. Egy jacht kalandot, szabadságot és nyugalmat, elegáns életteret nyújt.

Azimut

Azimut

A jacht kategóriába a kb. 40 láb, azaz 12 méter hosszúságot meghaladó hajókat soroljuk. Egyes jachttípusokat – az időjárási feltételekhez alkalmazkodva – bentről, a kabinból és a tetőről egyaránt lehet vezetni. A napozásra, kikapcsolódásra szolgáló kültér egy teljesen felszerelt, akár több, egybefüggő hónapig is kényelmesen lakható enteriört övez. A felszereltebb típusokban hálólhelyek mellett étkezővel, luxuskivitelemű konyhával, nappalival, egy vagy több fürdőszobával találkozunk. E mobil otthonok egy kényelmes, dekalandos nyaralás feltételeit nyújtják tulajdonosaiknak, kik nem kényszerülnek egyetlen légtérbe.

Felépítés tekintetében általában az ún. „flybridge”, a külső navigációs felépítmény a kritérium. Az ez alatti kasztróba az ún. sporthajók tartoznak. Ezek kisebbjei 5-7 méter hosszúak, nincs kabinjuk, csak orr-kiülő részük. Az ennél nagyobb típusokon megjelennek a kis kajütök, amelyek azonban jóval csekélyebb komfortot nyújtanak, és azt is legfeljebb két személy számára. Tekintélyesebb, de még nem jacht besorolású hajókon már nagyobbak a kajütök, melyek osztott, de egy légtérű belsejében már fel is lehet állni. E nagyobb (7-12 méter hosszú, legfeljebb 3,5 tonna súlyú) sporthajók azonban még nem alkalmasak a többhetes tartózkodásra.

EURÓPAI SZOMSZÉDVÁRAK

A jachtipar legmeghatározóbb cégei Európában működnek (de például motorcsónakban az észak-amerikaiak számítanak piacvezetőnek), termékeik formavilágukban, a felhasznált anyagok minőségében verhetetlenek. A kontinens két nagy központjának Olaszország és Anglia számít. Az olaszok dizájnosabb darabokat alkotnak – pro-

duktumaik tervezői közt olyan cégeket találunk (közéjük tartozik például a Bertone), amelyek alapvetően luxusautókon dolgoznak. E kört – új modellek megalkotásához – az olasz gyárak ugyanúgy meghívják, és tervezetnek velük, mint saját mérnökeikkel. A hajó testén pedig ugyanolyan felirat hirdeti a tervező nevét, akárcsak egy exkluzív autón. Az olasz gyártók a felhasznált anyagok, a bútortarték tekintetében is a maximális exkluzivitásra törekszenek. Modelljeik beltereiben a kellemes, elegáns otthonos hangulatot kívánják hangsúlyozni. A hajók külleme nagyon modern és kecses, formái legömbölyítettek. Szögletes idomokkal csak a legritkább, legindokoltabb esetekben találkozunk.

Az angol jachtok kialakítását a racionális felfogás határozza meg, bár az íves formák trendje őket sem hagyja érintetlenül. Dizájninnováció tekintetében a britek az olaszok mögött állnak, hajóik minősége azonban teljességgel egyezik. Az olasz csúcscég, az Azimut legnagyobb angol konkurense a nálánál drágább modelleket alkotó Sunseeker. Hajótípusai a James Bond-széria epizódjaiból lehetnek ismerősek – e márka olyan luxuskategóriás angol nemzeti jelképnek számít, mint az Aston Martin vagy a Rolls-Royce. Az angol cég a konzervatív, de sportos ízlésű vásárlókat célozza meg, míg az Azimut a fiatalos, trendi, modern életérzésre válaszol modelleivel.

A JACHTDIZÁJN CSÚCSAIN

Az ár-érték arányban, a luxuskategóriában vezető olasz Azimut cég legnagyobb hajói közt hatalmas, harminc méter hosszú típusokat is találni. Ezek ára meghaladja az ötmillió eurót. Prémiumkategóriájuk,

a Benetti hajói viszont már e méretnél kezdődnek. Ezek az úszó műre-
mekek akár egy-másfél évig is készülhetnek. Megrendelőjük a kárpittól
a faburkolaton át a csillárig mindent maga választhat ki. Az Azimut
alacsonyabb kategóriába tartozó hajói esetében is széles a választék,
esetükben azonban – az alapfelszereltségen kívül – kötött listáról vá-
laszthat a vásárló. E fakultatív lehetőségeket kínáló lajstromban a fal-
és padlóburkolat, az exkluzív függönyök, különböző világítótetek,
légkondicionáló berendezések, műszaki (navigációs és egyéb) extrák
szerepelnek. A kiemelt típusoknál természetesen egyedileg választható
például a fürdőszoba-felszerelés színe, a padlóburkolat anyaga. Az Azi-
mutok alaptípusainak ára 3-400 000 euró környékén mozog.

EGY KIS CÉGTÖRTÉNET

A motorosjacht-típus története az 1950-es évekre, de akár jóval koráb-
bi időkre is visszanyúl, hiszen amióta fejlett tengerhajózás létezik,
mindenki vágyik a sajátja – létrejöttét természetesen a fizetőképes
kereslet kialakulásának, a meginduló fejlesztéseknek köszönheti.
Az Azimut vállalatot 1969-ben alapította Paolo Vitelli, aki 1985-ben
a Benetti, 2001-ben pedig a Gobbi hajógyárakat is megvásárolta.
A három központ típusos megosztásban dolgozik. A Benetti az óriá-
sokra, az ún. megajachtokra specializálódott, a Gobbi-cég az egy
vezetőállásos (vagyis „sunbridge”-es), míg az Azimut a „flybridge”-es,
azaz két vezetőállásos modelleket készíti.

Vitelli fiatal magánvállalkozóként, a tenger, a hajózás iránti zen-
vedélyes vonzalmától hajtva kezdett hajókereskedésbe Torinóban.
Az első években még csupán disztribútorként működő cég angol és
holland jachtokat forgalmazott. Első önálló fejlesztését, az üvegszálás

AZ 43 BALI motoros jachtot a holland Amerglass céggel közösen
hozták létre. 1977-ben AZ 32 Targa modelljükkel, majd az MC és
MY szériával jelentkeztek a piacon. Az Azimut erre az időre az olasz
luxushajópiac vezető importőrévé vált. 1982-ben a Costaguta-Dis-
dale tervezőpáros létrehozta a 105' FAILAKA típust, mely a maga
30 méteres hosszával a világ legnagyobb, sorozatban gyártott, üveg-
szálás testű hajója lett. A dizájn- és technológiai újításaival emble-
matikusnak számító luxusjachtot hírneves tulajdonosainak (így
Christina Onassisnak) a személye tette végképp csodálat tárgyává.
1985-ben lett Vitelli tulajdona az 1873-ban alapított, Viareggióban
működő Benetti-cég. Az egyesülés elsősorban a luxusigények kiszol-
gálásának árnyalódását, további kifinomodását hozta magával.

A fejlesztőmunka egyik különleges eredményét 1994-ben mutatta
fel az Azimut, amikor megjelent a piacon keret nélküli üvegfelületet
hordozó modelljével, az AZ 43-mal. A hajó ablakait, speciális ragasz-
tót alkalmazva, közvetlenül az üvegszálás testhez rögzítették.

A cég világhírű vezető fejlesztőmérnöke, a fiatal, merész, inno-
vatív szellemiséggel dolgozó Stefano Righini terve alapján egy évti-
zede jelentek meg a jachtok új generációját jelentő AZ 54 és 78-Ultra
hajók. E modellek az Azimut mai arculatának nyitányát jelentették
ívelt, lekerekített formáikkal, elliptikus ablakaikkal. 2001-ben a cég-
csoporthoz került a Piacenza közeli Gobbi hajógyár, ahol évente át-
lagosan kétszázötven jachtot készítenek el. A cégcsoport napjaink-
ban mintegy ezerháromszáz főt foglalkoztat – zömük, mintegy ezer
munkatárs az Azimut számára készít hajókat. Vásárlóik felét teszik
ki az európai megrendelők, negyvenegy százalékot az észak-ameri-
kaiak, a hajók kilenc százalékát a Közel-Keleten értékesítik.

Sunseeker

Sunseeker

CSODAHAJÓK ALBIONBÓL

A déli tengerparton, Dorchester és Southampton közt félúton, Poole városában működik a brit hajóipar legendája, az ezernégy száz főt foglalkoztató Sunseeker. A cég sikerességét meggyőző statisztikai adatok igazolják: alkalmazottainak száma egy évtized alatt megháromszorozódott, ugyanilyen mértékben nőtt a forgalma is, mely tavaly már meghaladta a százötvenmillió angol fontot – műhelyeikben évente mintegy négyszázötven hajó készül el. A vállalatot a John Braithwaite–Don Shead páros irányítja.

A négy évtizede működő tengerőrgárdája a legmodernebb számítógépes eljárásokat alkalmazza munkája során, így a háromdimenziós modellezést, a komputeres áramlásszimulációt. Modelljeikről elmondható: mindegyikük a naprakész technológiai és designfejlesztés egy-egy új, kiemelkedő és innovatív állomásának számít.

Hajóik hat alaptípusba sorolhatók: jachtjaik személyesített, personalizált darabok. Legfrissebb modelljeik elegáns, futurisztikus képet nyújtanak: nyílhegy alakú ablakaikkal, dinamikus vonalvezetésükkel egyszerre sugároznak eleganciát és modernséget. A pazar kiállítású hajók közül a Predator 95/100 belső kialakítása talán a legfényűzőbb: belsőépítészeti megoldásai feledtetik a hajóérzést: enteriőrje méregdrága luxuslakást idéz. Flybridge-es motorosjacht-modelljeik a Manhattan hajócsalád tagjai. Az ún. Performance Motoryachts kategória darabjai luxuskomforttal szolgálnak: e mozgékony, áramvonalas, látványos hajók a sportos küllem mellett fokozott kényelmet nyújtanak tulajdonosuknak. Az Offshore Cruisers kategóriába kisebb, ám belső kialakításában maximális komfortot ígérő darabok (a Camargue és a Portofino modellek) tartoznak. A Sporthorgász

modell (Sportsfisher 37) nevében hordozza funkcióját, melynek minden porcikája alárendeltetett. A szabadidős tevékenységet űzők teljes kényelemigényét remekül kielégíti redukált, de így is teljes komfortszintjével. A High Performance kategória a vizek kalandkedvelő akrobatáinak igényeit szolgálja ki legmodernebb technikákat, legfrissebb fejlesztéseket felvonultató hajóival.

A két nagy európai jachtkészítő halad a korrallal: a modernitás formanyelvét ötvözi a hagyományos kézművesmunka legexkluzívabb értékeivel. Jellegzetes darabjaik nagy tengerek kikötőinek sokak megcsodálta ékei, a hajós életforma valódi non plus ultráinak számítanak. ✎

HALÁSZ TAMÁS

TUDTA?

A világ legnagyobb jachtja...

a szaúd-arábiai királyi család tulajdonában lévő Abdel Aziz, mely 147 méter hosszú. Huszonegy évvel ezelőtt készült el az angliai Southamptonban, ám építőmunkálatai zömmel Dániában zajlottak. Megépülése idején értékét százmillió dollárra taksálták.

A legmagasabb árboca...

a Mirabella V luxustjachtnek van. A hajó teste 75,2, míg árboca 90 méteres. A 2003-ban elkészült hajót Southamptonban építette a Vosper Thornycroft hajógyár és bérbé vehető: egy hétre negyedmillió dollárt kell leszurkolni érte.

Sunseeker

MŰVÉSZET

Egy műremek feltámadt

HERENDI SEGÍTSÉGGEL

MADARÁSZ VIKTOR: KURUC ÉS LABANC

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kirobbanásának százötvenedik évfordulóján különleges ajándékot nyújtott át letétként a hazai művészettörténet legnagyobb gyűjteményével büszkélkedő Magyar Nemzeti Galériának a Herendi Porcelánmanufaktúra. Az ajándék Madarász Viktornak, a nemzeti historizmus, a XIX. századi magyar festészet egyik legkiemelkedőbb alakjának közel egy évszázadig lappangott műremeke volt. A magánház padlásáról előkerült, monumentális (2,5×3 méteres) alkotás vásárlási és helyreállítási költségeit a mecénás Manufaktúra az egyetemes magyar kultúrtörténet előtti tisztelgéséül fedezte.

EGY FESTMÉNY FELFEDEZÉSE

1997 tavaszán egy vajdasági, szabadkai ház padlásán nagyméretű vászontekercsre figyeltek fel a tulajdonosok. Amikor a csomagot kibontották, egy hatalmas, szígnált festmény hevert előttük. A család a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt.-t kereste meg a nem mindennapi lelettel. A manufaktúra megvásárolta a képet és fedezte több hónapig tartó restaurációjának költségeit is. A szabadkai padláson meglelt alkotás Madarász első festői korszakának korai remeke: a Kuruc és labanc címet viselő alkotást (melyet a Bach-korszak idején „Két testvér”-re, más alkalommal „Életrajz Erdély múltjából” címűre szelídítettek) a festő huszonöt évesen, 1855-ben fejezte be Bécsben. Elkészülése évében a Pesti Műegylet kiállításán is látható volt. 1904-ig teljességgel nyoma veszett, majd 1918-ban, Grazban bukkant fel egy rövid időre, hogy aztán holléte nyolcvan évre ismét homályba boruljon.

Herendnek a magyar kultúrában játszott hagyományos és jól ismert szerepe mellett az alkotás és a Manufaktúra kapcsolata sok történeti tényben is gyökerezik: Kossuth Lajos – kinek Madarász harcostársa és közeli jó barátja volt – az 1848-as szabadságharc idején született, a hazai iparosodást szorgalmazó nyilatkozatában a fiatal herendi manufaktúrát mint nemzeti kincset említette. Több dokumentum tanúsága szerint a Herendet újjáalapító Farkasházy Fischer Mór egyik fia honvédként harcolt a szabadságharcban. Kuruc (magyar) és labanc (osztrák) – a Rákóczi-szabadságharc (1705–1707) idejéből származó terminológia, ám a drámai kompozíció hajdan naprakész mondanivalójával a XIX. századi kor embere tisztában lehetett. Madarász alkotása az 1848–49-es szabadságharcban megosztottá vált, kivézt, a pusztulás szélére sodródott haza állapotait igyekezett megragadni patrióta elkötelezettséggel, egyértelmű, drámai utalásokat használva.

A KOR NAGY FESTŐJE

Madarász Viktor, a XIX. század egyik legjelentősebb hazai festője hosszú élete során tanúja lett a magyar történelem számos drámai fordulatának. Alig töltötte be tizennyolcadik életévét, amikor az 1848-as forradalom és szabadságharc kitört. A forradalom eszméiért maga is fegyverrel harcolt – közlegényként, majd hadnagyi rangban –, s a felkelés bukása után következő megtorlás őt, magát és családját egyaránt súlyosan érintette. Madarász tanúja volt a forradalmat követő Bach-korszak kegyetlen elnyomásának, majd az 1867-es kiegyezésnek, az azt követő fellendülésnek, a fényes millenniumi ünnepségnek, s mikor 1917-ben, nyolcvanhét esztendősen meghalt, Európában még tombolt az első világháború.

BARÁTSÁGBAN KOSSUTHTAL

Madarász megszakításokkal Bécsben (1853 és 1855 közt a bécsi akadémián a történeti-festészeti szakosztály hallgatójaként), majd a – számára forradalmi múltja miatt is oly vonzó – francia fővárosban folytatta tanulmányait, és kezdte el pályáját. 1856-tól L. Cogniet párizsi műtermében dolgozott. Művészetének kibontakozása egybeesett a XIX. századi Magyarország talán legkeservesebb megpróbáltatásait hozó korszakkal, melyről messzi idegenben kapta a híreket. Nézeteit nagyban formálta szoros, baráti kapcsolata, tartalmas levelezése az emigrációba menekült Kossuth Lajossal, kinek haláláig feltétlen híve maradt. Első, emblematikus képei az 1850-es évek végén Bécsben, majd Párizsban születtek – olyan korban, amikor minden megszülető műalkotás, legyen az vers, dráma, szobor vagy festmény, mindig egy

Fotók: Mester Tibor

kicsit többet jelentett, mélyebb tartalmakat hordozott annál, mint amit az utókor beleérez. 1858-as munkája, a Zách Felicián az egyik legismertebb magyar festmény a XIX. századból. 1859-ben készült el talán leghíresebb alkotásával, a Hunyadi László siratásával. E komor, fenséges hangulatú kép a nemzeti szabadságszermény pusztulását siratja, egy nép függetlenségvágya előtt hajt fejet. E gyötrődő, keserves hangulatú mestermű kisebb elismerésre, mint a párizsi Salon nagydíjára tett szert. Madarász Franciaországból hazatérve folytatja a magyar történelem kiemelkedő, drámai hősei előtt tisztelgő ciklusát. Először Zrínyi Ilona vizsgálóbírái előtt, majd Zrínyi és Frangepán a bécsújhelyi börtönben című képeivel jelentkezik. 1868-ban Dózsa népe című, bravúros képével tiszteleg a parasztvezér nagysága előtt.

HAZATÉRÉS

Madarász 1870-ben telepedett vissza hazájába, hol munkássága addigi szakaszát többé-kevésbé követhette a közvélemény: keserű, komor alkotásai azonban mind kevesebb megértéssel találkoztak a kiegyezés utáni Magyarországot eluráló euforikus hangulatban. Egyik első, már itthon alkotott műve, a Bethlen Gábor tudósai között című olajkép volt, mely napjainkban a fejedelem arcát is hordozó, kétezer forintos bankjegyünket is díszíti. A XIX. század utolsó negyedében visszavonult életet él és keveset dolgozik: nem nézi jó szemmel a megbocsátó, a múlt fájó sebeit felejteni igyekvő tendenciákat. (1875 és 1902 közt gyakorlatilag nem is vesz ecsetet a kezébe: apjától örökölt ipari vállalkozását vezeti.)

1903-tól újra intenzíven dolgozik, de munkássága kedvezőtlen kritikai fogadtatásra lel. Nyolcvanöt esztendő, amikor elkészül Feltámadás című alkotásával, mellyel kor- és harcostársa, Petőfi Sándor emléke előtt tiszteleg. Érzelmes, patetikus alkotása roppant népszerűvé válik. Festői életművének leghangsúlyosabb vonása a nemzeti függetlenség ügyének szenvedélyes támogatása: az 1855 után eltelt másfél évtizedben alkotott főművei a XIX. századi magyar festészet legnagyobbjai közé emelik – nyomdokaiba számosan léptek, így a magyar festészet egyik legnagyobbja, Munkácsy Mihály előfutárának is tekinthető.

A VITÉZ SIRATÁSA

A vásznon egy templomi lépcsőn heverő, fiatal anya – karján kisgyermekével – siratja halott, kuruc vitéz férjét. A családot törött kardú, öreg vitéz próbálja védelmezni a betolakodó császáriaktól, akik a templomi félhomályból rontanak rájuk, élükön a halott vitéz testvérével.

Az élő és a halott közötti szoros rokonság egyértelmű. Arcuk tökéletesen azonos, de nem csupán egymásra hasonlít: mindkét katona az alkotó, Madarász vonásait viseli.

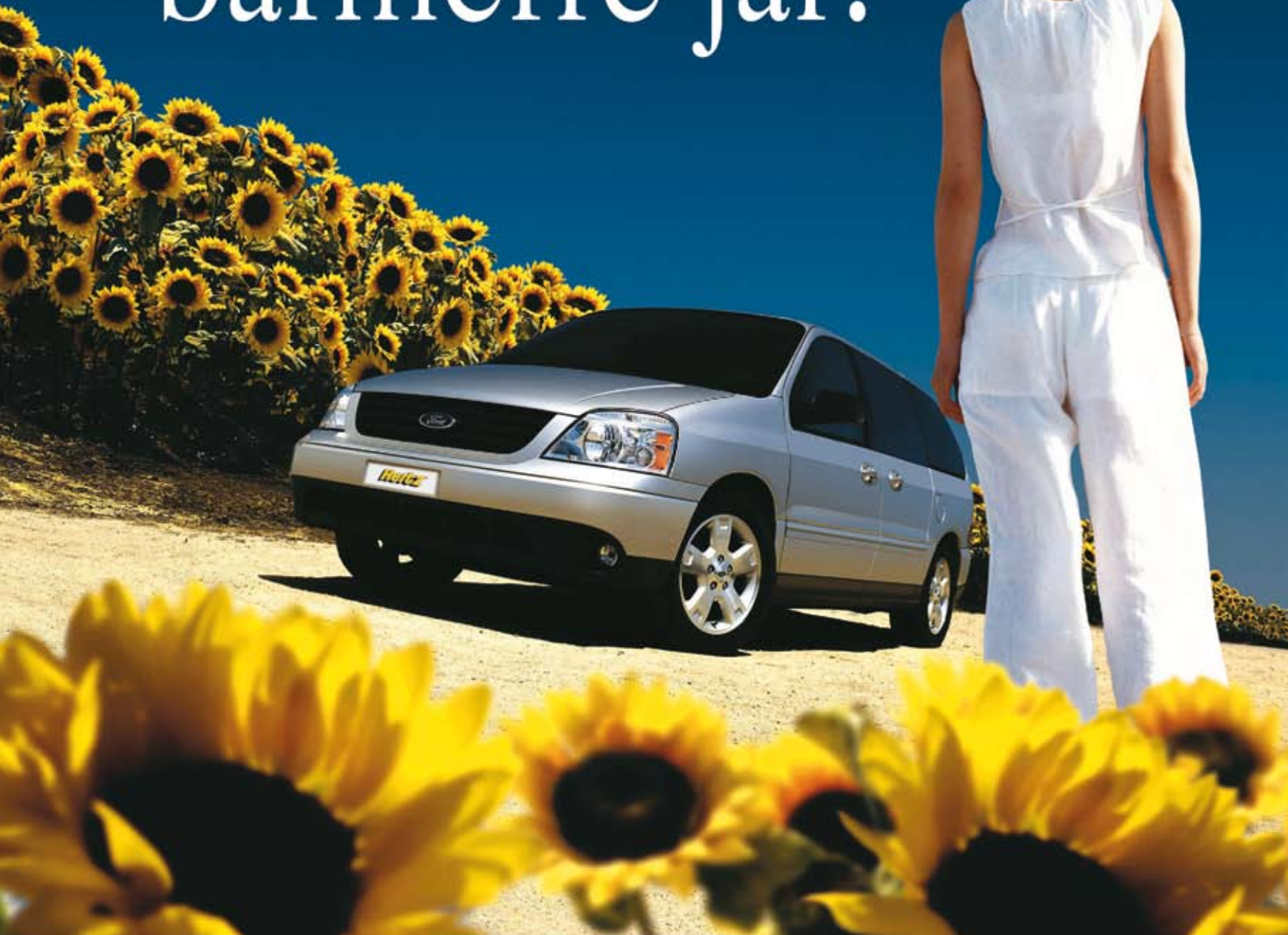
EREDETI SZÉPSÉGÉBEN

A Herendi Porcelánmanufaktúra képviselői 1998. április 6-án, Göncz Árpád köztársasági elnök jelenlétében nyújtották át az alkotást Bereczky Lórántnak, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatójának. A kép a Manufaktúra tulajdona, letétként a Galéria Madarász-kollekcióját gazdagítja. Megérkezését e szavakkal üdvözölte Bereczky Lóránt: „Az eltűntnek hitt festmény megkerült, és máától eredeti szépségében láthatja a közönség Madarász Viktor első jelentős művét, a Kuruc és labanc címmel megfestett történelmi képet”.

✎

HALÁSZ TAMÁS

Szabad az út bármerre jár!

Hertz Foglalási Központ

2220 Vecsés, Hertz utca 2.

Telefon: (361) 296 0997, (361) 296 0999

Belvárosi Iroda - Hotel Marriott

1052 Budapest, Apáczai Csere János utca 4.

Telefon: (361) 266 4361

Hertz[®]

www.hertz.hu

Műtárgypiaci barangoló

MONA LISA MEGMOSOLYOGJA A TURISTÁKAT

A párizsi Louvre-ban teljes fényképezési tilalmat rendeltek abban az új teremben, ahová Leonardo Mona Lisáját áthelyezték. Április óta a világ leghíresebb festményét egy négy évig tartó munkával felújított új kiállítóteremben csodálhatja meg a közönség. A Louvre Mona Lisa-galériájának 5 millió eurós költségét a Nippon Television Network finanszírozta. A fényképezési tilalom, amely április óta van érvényben, a múzeum egészére nem, de Leonardo festményén kívül a Milói Vénuszra is vonatkozik. Hogyan lehetséges mégis az, hogy az

Leonardo da Vinci: Mona Lisa, Fotó: EuroPress

új Mona Lisa-galériában gyakorlatilag képtelenség szemügyre venni a képet az egyfolytában villogó fényképezőgépek miatt, melyek erős fénye visszaverődik a műtárgyat védő üvegről, s a teremőrök szemet hunynak? A Louvre egyik biztonsági parancsnoka szerint a látogatók sokkal hamarabb távoznak a teremből, ha fényképezhetnek. Ha nem készíthetnének fotót, tovább maradnának, alaposabban megnéznék a festményt. Így azonban nem időznek sokáig, hiszen a kattintás révén, úgy hiszik, bebiztosították a képnézés élményét. Mivel a Mona Lisát a fényt visszaverő, biztonsági üveg mögött őrzik, a fényképek közül természetesen egyetlen sem sikerülhet. A festményre kíváncsi évi 5 milliós tömeget (két másodpercre jut egy látogató) azonban ez az illúzió hatékonyan képes mozgásban tartani.

51. VELENCEI BIENNÁLE, JÚNIUS 12–NOVEMBER 6.

1895 óta kétfévente Velencébe, közelebről a Giardinibe gyűlik a művészet sok száz művésze mellett sok tízezer művelője, kedvelője és szakértője is. A biennále helyszínein barangolva az ember jó eséllyel találkozik egy-egy világhírű művésszel, nagynevű szakértővel vagy fontos kurátorral. Különösen az első napokban könnyen szembejöhethet mondjuk Joseph Kosuth, Mariko Mori, Barbara Kruger vagy Gilbert and George. A velencei biennále kezdetei óta a legnagyobb kortárs művészeti seregszemle. A Giardiniben nemzeti pavilonok állnak – a gyönyörű, szecessziós magyar pavilon az elsők között volt –, ide a résztvevő országok delegálják arra érdemesnek tartott művészeit.

Szabadtéri mű a koreai pavilon előtt, Velencei Biennále

Azok az országok, amelyeknek a Giardiniben már nem jutott hely, a város más pontjain, templomokban, kiállítóhelyen kapnak lehetőséget. A másik nagy helyszín a Giardini szomszédságában található Arsenale, ahol sok ezer négyzetméteren a biennálé kurátorai által válogatott munkákat láthatja a közönség. Idén több mint hetven országból több száz művész mutatja be egy-egy alkotását. Szerénytelenül állíthatjuk, hogy a magyar pavilon művészei mindig nagy sikerrel szerepelnek. Ezúttal Kicsiny Balázs Navigációs kísérlet című munkája képviseli Magyarországot a lagúnák városában. A legjobb nemzeti pavilonnak járó Arany Oroszlán-díjat 2005-ben a francia pavilon kapta, amelynek három termében Anette Messager Casino címmel állította fel óriási tömegeket vonzó installációját.

A CHRISTIE'S TULAJDONOSA VELENCÉBEN ALAPÍT MŰZEUMOT

A francia milliárdos, François Pinault, aki más vállalatok mellett a Christie's árverezőház tulajdonosa, lemondott arról a tervről, hogy 150 millió eurós ráfordítással kortárművészeti múzeumot alapítson Párizsban az Ile Seguinon. Úgy döntött, hogy mintegy 2000 darabos XX. századi és kortárművészeti kollekciónak Velencébe, a közel-múltban megvásárolt, XVIII. századi Palazzo Grassiba költözteti. Az eredeti elképzelés szerint, melyet 2000-ben hozott nyilvánosságra, egy 33 ezer négyzetméteres múzeumot épített volna az Eiffel-toronytól három mérföldnyire fekvő szigeten a japán építész, Tadao Ando tervei alapján. A milliárdos a bürokratikus helyi hatóságokat hibáztatja azért, hogy a gyűjteményének szánt múzeum projektje, amelyre eddig 20 millió eurót költött, kudarcba fulladt. A patinás velencei

palotában, amely korábban a FIAT tulajdona volt, François Pinault a kiállítóter megduplázását ígéri egy új szárny hozzáépítésével. A történet nagy vesztese Párizs, hiszen a Szajna szigetére tervezett kortárművészeti intézmény a bilbaói Guggenheim Múzeum méltó francia riválisa lehetett volna.

SPENGLER KATALIN, KOZMA ZSOLT

XVIII. századi írőszekreter,
a Christie's július 7-i londoni árveréséről

PROGRAMAJÁNLAT 2005. JÚLIUS–SZEPTEMBER

KIÁLLÍTÁSOK

- LOS ANGELES – Tutankhamun and the golden age of the Pharaohs, The Los Angeles County Museum, november 15-ig (www.lacma.org)
- LONDON – Frida Kahlo, Tate Modern, október 9-ig (www.tate.org.uk)
- BERLIN – Brücke and Berlin: 100 years of Expressionism, Kupferstichkabinett, Neue Nationalgalerie, augusztus 28-ig (www.kupferstichkabinett.de) (www.smb.spk-berlin.de)
- NEW YORK – Pioneering modern painting: Cézanne and Pissarro 1865–85, MoMA, szeptember 12-ig (www.moma.org)
- HÁGA – Shirin Neshat, GEM Museum of Contemporary Art, augusztus 28-ig (www.gem-online.com)
- BUDAPEST – Gerhard Richter, Ludwig Múzeum, augusztus 7-ig (www.ludwigmuseum.hu)
- NIZZA – Robert Rauschenberg, Musée d'art moderne et d'art contemporain, november 20-ig (www.mamac-nice.org)
- VELENCE – Lucien Freud, Museo Correr, október 30-ig (www.museiciviviceneziiani.it)
- BÉCS – René Magritte, Kunstforum, július 31-ig (www.kunstforumwien.at)
- PÁRIZS – Africa remix: contemporary art of a continent, Centre Georges Pompidou, augusztus 8-ig (www.centrepompidou.fr)

MŰVÉSZETI VÁSÁROK, BIENNÁLÉK

- VELENCE – Velencei biennálé, november 6-ig (www.labiennale.org)
- AICHI – Japán, Expo 2005 – Világkiállítás, szeptember 25-ig (www.expo2005.or.jp)
- QUÉBEC – International Miniature Art, szeptember 7-ig (www.ville.levis.qc.ca)
- PRÁGA – Prague Biennial 2, International Biennial of Contemporary Art, szeptember 11-ig
- LONDON – Master Drawings in London, július 2–8. (www.masterdrawingsinlondon.co.uk)
- SANTA FÉ – Art Santa Fe, július 14–17. (www.artsantafe.net)
- SYDNEY – Sydney Art on Paper Fair, július 27–31. (www.sydneyartonpaperfair.com.au)
- BIRMINGHAM – Antiques for Everyone Fairs, július 28–31. (www.antiquesforeveryone.co.uk)
- KNOKKE – Belgium, International Fine Art & Antiques Fair, augusztus 5–15. (www.artnocturne.be)
- VARAZDIN – Horvátország, International Festival of Postmodern Ceramics, augusztus 28–október 30. (www.kerameikon.com)

Minden perce zene

SNÉTBERGER FERENC

DZSESSZGITÁROS

Snétberger Ferenc az egyik legismertebb és legelismertebb magyar dzsesszmuzsikusa a nemzetközi zenei világban. Karrierje során olyan világnagyságokkal játszott már együtt, mint Didier Lockwood, James Moody, Al di Meola, Charly Bird és Herb Ellis. Gitárjátékáról Pat Metheny is csodálattal nyilatkozott.

A neves német zenekritikus, Alexander Schnitz egy koncert után így foglalta össze a „Snétberger-jelenséget”: „Snétberger Ferenc igazi felfedezés, minden kategória felett álló mestere a nejlonhúros gitárjátéknak. Olyan zenész és komponista, aki könnyedén olvasztja magába a klasszikus gitárjáték szépségét, a sűrű swingelő dzsessz érzését, a dél-amerikai tüzet, a szigort, a melankóliát, a saját földrajzi otthon tüzes elevenségét és zamatát; valamint azt a mitikus cigány örökséget, amely a világban mindenhol képes körülölelni, elkápráztatni, megráztatni és felrázni a közönséget.”

KLASSZIKUS TECHNIKA ÉS DZSESSZ

Snétberger Ferenc 1957-ben született Salgótarjánban. A szinti/roma családból származó zenész gyerekkorában kezdett gitározni. Első tanára szintén gitáros édesapja volt. Tizenhárom évesen került zeneiskolába, ahol mélyebben megismerte a klasszikus gitártechnikát. 1977-ben került Budapestre, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola dzsessz tanszakára. A kortársak visszaemlékezése szerint hamar elterjedt az „elképesztő roma gitáros” híre. Több zenekarban is játszott, de az országos ismertséget az 1987-ben alakult Trio Stendhal hozta.

Mint később is, itt is egy véletlennek tűnő, de talán mégis sorsszerű találkozás volt az oka mindennek. Snétberger egy tévéadás kapcsán találkozott Dés Lászlóval, és hamar kiderült, hasonlóan gondolkodnak a zenéről. Egy klubban kezdtek együtt játszani, minden éjjel tíztől kettőig. Ide kezdett lejárni Horváth Kornél is, s bár még maguk sem vették észre, a sok közös improvizációból saját számok alakultak. Ekkor döntöttek úgy, hogy nevet adnak a formációnak. A zenekart hamar meg- és elismerték, sokat turnéztak, még Indiába is eljutottak.

KÜLÖNLEGES STÍLUS

Snétberger 1988-ban családjával Berlinbe költözött, ahol sikerült a sok klubfellépés után komolyabb koncerttermekben is bemutatkozni, s különleges zenei stílusa hamar meghozta az eredményt: egyre több koncertlehetőséget és meghívást kapott, és az elismert ENJA lemezcég is szerződést kötött vele.

Világszerte megcsodálhatták tehát Snétberger Ferenc különleges manualitását. Játékának különlegessége abban rejlik, hogy a klasszikus gitár technikai módszerével játszik dzsesszt akusztikus gitáron, pengető nélkül. A zenei szaklapok is zavarba jönnek, ha definiálniuk kell beskatulyázhatatlan zeneiségét. Egy gitármagazin így fogalmazott: „a zenéje egyszerre dzsessz, klasszikus és brazil. Snétberger nagyszerű művészete dialógus a múlt és jelen között. A szintézis maga.”

DUÓBAN

A szólófellépések mellett, ahol saját művei mellett a klasszikus gitár-repertoár darabjait is előszeretettel játssza, fontos szerepet tölt be életében két duóformáció, ez a forma, amely talán a legnagyobb kihívás elé állítja a zenészt. Egy duóban kevés a kötöttség, az állandó figye-

lem, egymás rezdüléseinek követése adja meg a duójáték izgalmát. Az egyikben társa a trombitás, Markus Stockhausen, aki hasonló háttérrel rendelkezik, klasszikus zenét és dzsesszt egyaránt nagyszerűen játszik. Ismeretségük Snétberger 1995-ben írt gitárversenye kapcsán keletkezett.

Másik duópartnere is egy ilyen találkozás „ajándéka”. Egy vibrafon-gitár duódarabot akart kipróbálni, s a berlini dzsessz tanszék egyik hallgatóját kérte meg. Próbájukat meghallotta az intézmény rektora, David Friedman, maga is vibrafonista, és ahogy dzsessznyelven mondják, „ő is beszállt”. A világ már csak Snétberger–Friedman duót ismeri. Az már csak egy további véletlenmorzsa, hogy Friedman nagyszülei Sátoraljaújhelyről származnak, s a zenész tud is néhány szót magyarul...

BŐGŐVEL ÉS DOBBAL

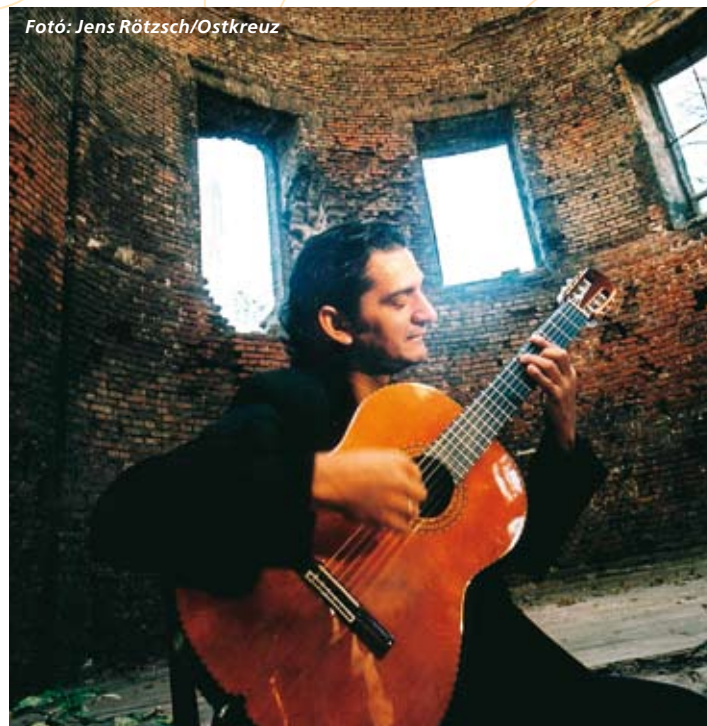
A duók mellett két „kötöttebb szerkezetű” formáció teszi teljesé a művészi palettát. A Joyosa kvartettben Stockhausen mellett a norvég bőgős Arild Andersen és a svájci dobos Samuel Rohrer csinálja Snétbergerrel azt a zenét, amiről a kritikusok azt írták: „lélekteli dzsessz kamarazene”, amely „kitérők nélkül ér egyenesen a hallgató szívéig.”

Legújabb projektje az Snétberger Trió, amiben Andersen mellett a szintén Norvégiában élő elismert dobos, Paolo Vinaccia tűnik föl. Szeptemberben megjelenő NOMADS című lemezük anyagát a júliusi moldei dzsesszfesztivál és az augusztusi veszprémi „előbemutató” után a Budapesti Művészetek Palotájában mutatják be a nagyközönségnek november 12-én.

Snétberger minden percét zene tölti ki, és a zenéje, ha szerencsések vagyunk, kitöltheti a miénket is.

ORBÁN ESZTER

Fotó: Jens Röttsch/Ostkreuz

A gyógyító víz zarándokhelyei

Gellért fürdő, Fotó: Kleb Attila

Bízvást állítható: a fürdőzés kultusza az emberi civilizáció közös kincse. Talán egyetlen olyan jelentős kultúra sem létezett, melyben a víz élvezetének, a fürdözéssel való megnyugvásnak és gyógyulásnak ne lennének meg a markáns jegyei. A fürdőéletet, a vizet élvezőket az emberi civilizáció hajnala óta jellegzetes, számtalan esetben világszerte ismert épületek, architekturális csodák szolgálták és szolgálják. Nincs ez másképp az itt bemutatott helyeken, Budapesten, Karlsbadban és Marienbadban, s a hajdani Osztrák–Magyar Monarchia többi, kisebb-nagyobb fürdővárosában sem.

Egyes népek, civilizációk, vallások a szabad ég alatt találkoznak az őselemmel: a hinduk Gangesz-kultuszában a víz a lelki megtisztulást, az újjászületést, a higiéniát, és végül a temetőt egyaránt jelenti. A hitüket a Jordán vízében megmerítkezve felvevő korai keresztények az ősi zsidó gyakorlatot, a természetes vízben történő megtisztulást és megerősítetést követték. Imahely és víz kapcsolatára jó például szolgálnak a mozlim mecsetek bejáratánál épült gyönyörű mosdókutak. Szintén a testi-lelki megtisztulást szolgálják a zsidó rituális fürdők, a mikvék. A vízzel mélységes spirituális kapcsolatot ápol az etióp kopt keresztényektől a sintoista japánokéig megannyi hit és felekezet.

A világi fürdőzés története ugyancsak évezredes. Az antik Róma világbirodalommá válásával terjesztette el Britanniától Hispaniáig és Kis-Ázsiáig a maga fürdőkultúráját – ennek számos, jelentős emlékét magyarországi településeik romterületén is feltárták. Az élvezeti forma európai történetének toposza a Róma városa egyik csodájának tartott épületegyüttest, a Caracalla termáit is reánk hagyó antik civilizációhoz kötődik.

BUDAPEST

A Kárpát-medence területén található, ma is működő régi fürdőhelyek nagy jelentőségű, korai csoportját a török hódoltság idején épült emlékek jelentik. A jellegzetes kupolával – melyet a természetes fényt a fürdőtérbe engedő, kerék, színezett üveglapcskák díszítenek – fedett, sekély nagymedencét kápolnaszerűen övezik az eltérő hőmérsékletű vízzel töltött kicsik, illetve a pihenőszárnyak. Ezek az egyszerűségükben is fenséges, mesterien kialakított terek páratlan élményt nyújtanak a fürdőzőnek, aki folyamatosan vándorol bennük. A különleges akusztikájú építmények atmoszférája egyedi és hasonlíthatatlan. Talán nem véletlen, hogy pont a fürdők a török megszállás legépebb formában máig fennmaradt emlékei. A monumentális Rudas, az önálló forrással nem rendelkező, ezért a Lukács fürdő csöveken vezetett vizét használó Király, a ma kórházi fürdőként működő Császár török részei a Budapestre látogató turisták kedvelt célpontjai. Érdekes, hogy a keleti fürdők architektúráját (természetesen az Európában két évszázad óta jelen lévő orientalizmus jegyében) több hazai fürdő is imitálja. Töröknek látszik, pedig alig százéves a kultikus népszerűségnek örvendő Lukács fürdő fedett, zezugos termálszárnya, és ugyancsak e stílust imitálja a Rácfürdő is, mely mai alakját a XIX. században nyerte el. A modern kori Magyarország leg hírnevesebb fürdői a XX. század első harmadában épültek. A Városligetben felfedezett termálfvízforrásra települt a városnyi méretű, fenséges szépségű Széchenyi gyógyfürdő, melynek egyik legnagyobb nevezetessége a télen-nyáron üzemelő, hatalmas, szabadtéri termálmedence-együttes. A parti mellvédhez húzódva sakkozó öregurak látványa Budapest egyik legjellegzetesebb képe. A sötétedés beálltával, színes fényekkel megvilágított, több emelet magasig felszálló gőz Wagner-opera színpadát idézi. A főváros legelegánsabb fürdője az azonos nevű hotel tömbjében kialakított Gellért. Legjelentősebb szecessziós fürdőépületünk, melynek pompás-egzotikus terei, bizvást állítható, világlátványosságnak számítanak.

Gellért fürdő, Fotó: Kleb Attila

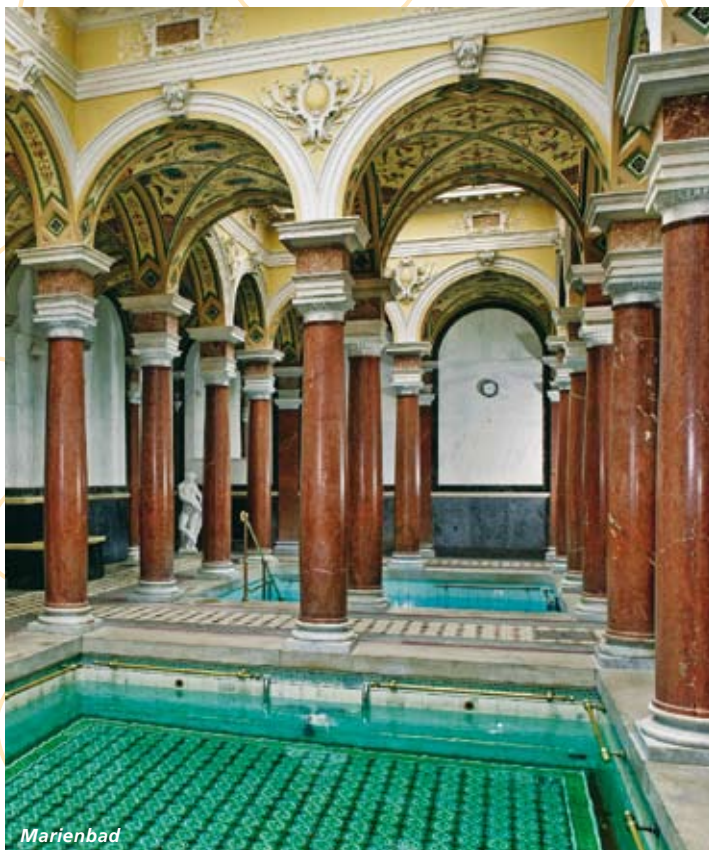
Széchenyi gyógyfürdő, Fotó: RedDot

Széchenyi gyógyfürdő, Fotó: Opitz Tamás

Marienbad

Marienbad

KARLSBAD, MARIENBAD ÉS A TÖBBIEK

A teljes térség fürdőéletének csúcspontja az Osztrák–Magyar Monarchia fénykorára esett: a mind jobban megerősödő, lélekszámában és vagyonában is gyarapodó polgárság igényeit a szűk, alapszolgáltatásokat nyújtó létesítmények már nem tudták kiszolgálni. Az 1850-es évektől fejlődésnek indult fürdőkultúra alapvetően már meglévő helyszíneken bontakozott ki. Csehországban Karlsbad és Marienbad patinás, fényűző, de tömegeket kiszolgálni képes, a korban igen modernnek számító komplexumai egykettőre legendás hírűvé váltak: császárok és királyok, pénzmágnások és világhírű művészek voltak rendszeres vendégei, a koronás fők messzeföldről jött vendégeiket is szívesen kalauzolták el e fürdővárosokba. Nagy-Magyarország hajdani területein elsősorban a Felvidéken, a mai Szlovákiában, illetve Erdély-szerte találhattunk Európa-hírű központokat. Előbbi térségben Poprádfürdő, utóbbiban Herkulesfürdő, Félixfürdő, Szováta, Tusnádfürdő és Borszék tett szert nemzetközi hírnévre. A mai Magyarország területének hagyományos fürdői közül a tava csodálatos gyógyhatású vizéről az ókor óta ismert Hévíz emelkedik ki.

TUDTA?

A világ legnagyobb kültéri medencéje...

Japánban, Fukusima városában található. A joicsi (vagyis nagy szabadtéri medence) névre hallgató építmény kerekén ezer négyzetméteren terül el, és egyidejűleg ezeröttszáz vendég fogadására alkalmas.

Marienbad, Hotel Butterfly

E fejlett kisvárosok fénykorukban minden olyan intézménnyel rendelkeztek, amit egy átlagos település a magáénak mondhatott. Csinos, gyakran fából épült központjukban templom, könyvtár, számtalan elegáns üzlet várta a fürdővendégek ezreit. A gyógyulni, üdülni érkezettek a városi polgárvillák romantikus-rusztikus átfogalmazásainak látszó épületekben laktak, melyek levegős, gondozott, tágas parkban álltak tucatszám. Ezek és a nagyobb szállók az adott térség népművészetéből mértékkel merítve, a hegyvidék építészét imitáló, jellegzetes „fürdőhelyi” stílusban születtek. A szálláshelyek, ivócsarnokok, közösségi létesítmények átgondolt koncepció alapján, egységes, de a korral természetesen módosuló felfogásban épültek. A hajdani magyar fürdővárosok arculatát kiválóan meg lehet ragadni az elmúlt évtizedekben igen rossz állapotba került, de mára lassú virágzásnak indult erdélyi Borszéken vagy Szovátán. A reprezentatív fürdőépítészet emlékei a különleges, elsősorban ivókúrán alkalmazott gyógyvizeiről híres előbbi és a festői, a Holt-tenger vízéhez hasonlóval rendelkező vulkáni tó mellett kiépült utóbbi esetében egyaránt bőséggel megtalálhatók.

A Monarchia patinás fürdővárosai mágnesként vonzották a művészeket, kalandorokat, álruhás grófnőket és pénzmágnásokat, minden rendű és rangú, regénybeli figurát – de konstans részei voltak a polgári életmódnak is. A mondén és fénylő forgatagban eltűnni és feltűnni egyaránt nagy sikerrel lehetett. A gőzbe burkolózó medencékben páratlan üzletek, politikai alkuk kötöttek – a túlnyomó többség azonban profán módon a köszvényét, reumáját gyógyíttatni érkezett. ☞

HALÁSZ TAMÁS

Karlovy Vary, Fotó: RedDot

Egy csésze művészet

AZ ILLY CSALÁD BIRODALMA

Fotó: Z

Az első világháború idején egy temesvári fiatalember is ott menetelt az Osztrák–Magyar Monarchia Triesztbe vezényelt katonái között. Nem ő volt az egyetlen temesvári fiú az itt állomásozók közül, de ő lett az egyetlen, aki ebben a városban telepedett le, és megalapított egy birodalmat...

A háború alatt a magyar származású Francesco Illy még egy olyan városba érkezett, ami a Monarchiához tartozott. Amikor a háború után Trieszt olasz fennhatóság alá került, Francesco maradt. Telt-múlt az idő, 1933-at írunk, amikor Francesco Illy kávé- és csokoládéipari vállalkozásba fogott. 1935-ben elkészítette első eszpresszófőző gépét – a mai eszpresszógépek prototípusát...

TUDOMÁNY ÉS MŰVÉSZET

Francesco hamarosan felhagyott a csokoládégyártással, és minden szellemi és anyagi tartalékát a kávékészítésnek szentelte. A kávézás az ő felfogása szerint tudomány, vagy még inkább művészet. Kávé készíteni többféleképpen lehet, a klasszikus iskolák közt ott az arab,

a törökös, a mokka, a szűrt kávé, és ott az eddig említetteknel jóval fiatalabb, a XX. század harmincas éveiből származó olasz találmány, az eszpresszó... Az Illy-eszpresszóiskola szerint 90-92 fokos vizet présel át a gép 9 atmoszférás nyomással a 6-7 grammnyi kávéörleményen. Az sem mindegy, hogy mindez mennyi idő alatt történik – hogy a kávéban meglévő anyagok közül minden nemes alkotórész az ideális mennyiségben és minőségben oldódjon ki. Az optimális lefőzési időtartam tehát 25-30 másodperc. Azt ugye mondani sem kell, hogy a 30 milliliternyi kávénak közvetlenül a fogyasztás előtt kell a csészébe kerülnie – csak frissen, 80-85 °C-osan az igazi.

KONZUL, POLGÁRMESTER, MARKETINGSZUPERSZTÁR

A céget ma a család második, illetve harmadik generációja vezeti. Francesco Illynek 1925-ben fia született. Ernesto Illy 1963 óta a vállalat elnöke, felesége, Anna is szerepet vállal a birodalom igazgatásában. Anna Illy emellett 1999-ben Magyarország tiszteletbeli konzulja is lett a Friuli–Venezia Giulia régióban. Az ő gyermekeik Francesco, Ricardo, Anna és Andrea. Ketten közülük, Ricardo és Andrea részt vesznek a cég irányításában. Az 1955-ben született Ricardo emellett Trieszt város polgármestere is volt 1993-tól 2000-ig. 2001-ben parlamenti képviselő lett, 2003-tól pedig a Friuli–Venezia Giulia régió elnöke. Andrea 1964-ben született, s ma ő a vállalat vezérigazgatója és igazgatóságának elnöke. Andreát 1996-ban a marketingszakma talán legfontosabb orgánuma, az Advertising Age marketingszupersztárnak nevezte.

KÁVÉEGYETEM

A kávé élvezete az Illy szerint nem más, mint műélvezet: érzéki és intellektuális élmény, filozófia és rítus. Az igazi kávé tehát remekmű, a megfelelő alapanyagokból a megfelelő módon elkészítve, a megfelelő

Fotók: Illy

Illy kávéfőző

Ernesto Illy

IBC bar, Trazzi

lő találásban. Az alapítás óta eltelt évtizedek kutató- és fejlesztőmunkájának legfontosabb eredménye természetesen maga a kávé, intézményesült hasznosulása pedig a nemrégiben alapított Illy Kávéegyetem, az Unicaffe. Az elképesztő technikai felszereltségű oktatási központban tanítják a kávékultúra és a kávékészítés alapjaira és legkifinomultabb fortélyaira a leendő kávéfiúkat és -lányokat, akiket baristának hívnak, valamint az Illy kávéval foglalkozó üzletembereket, de rajtuk kívül az érdeklődőket is.

COPPOLA, FELLINI, KOONS ÉS A TÖBBIÉK

A kávébirodalom láthatóan szó szerint veszi azt az alaptételt, hogy a kávézás művészet, a kávékultúra a kultúra nagy szövetének része. 1991-ben felkérték a világhírű Matteo Thunt, hogy tervezzen számukra csészéket. Azóta pedig évről évre a világ vezető művészei, dizájnerei tervezik meg a csésze mintáit. Igaz, két filmes világnagyság is „becsúszt”: Francis Ford Coppola és Federico Fellini, s mellettük a kortárs képzőművészet legnagyobb nevei, köztük Jeff Koons, Robert Rauschenberg, Louise Bourgeois, Joseph Kosuth, Nam Jun Paik és James Rosenquist – utóbbi tervezte az Illy ma ismert logóját 1996-ban. A szándék, hogy a kávékultúrát a magaskultúrával asszociálják, abban a gesztusban is megnyilvánul, hogy a cég 2003-ban és 2005-ben is a világ legnagyobb kortárs képzőművészeti eseménye, a Velencei Biennále egyik főtámogatója. Hiszen kétféle művészet, két élményforrás találkozik ilyenkor Velencében a Giardiniben. www.illy.com

IBC bar, Silvestrin

Kávécsérje

KOZMA ZSOLT

TUDTA?

A nemzetközi kávéipar a világon a legtöbb, ...

mintegy ötmillió munkást Braziliában foglalkoztatja. A hatalmas dél-amerikai ország ültvényein, becslések szerint több mint hárommilliárd cserje virul.

A vizet követően a kávé a világ legnépszerűbb itala ... Becslések szerint az emberiség évente mintegy négyszázmilliárd csészével fogyaszt belőle.

*Egy csésze
Kávé*

*Talán alig van olyan élelmiszerféle, melyet
akkora kultusz övezne, annyi jelentés
társulna hozzá és oly nagy változatosság
jellemezne, mint a kávé. Serkentő ital,
de sokan isszák csupán az íze miatt.*

Myon (NY) minta, Fotók: Flash Back

Kávét sokféle módon lehet, de igazából csak méltó módon érdemes fogyasztani. Futva, automatából, műanyag pohárból kényszerhelyzetben megteszi, ám egy komolykávész számára mindez szentségtörés. Mint a jó bor vagy a jó tea, a fekete nedű is megköveteli a megfelelő figyelmet és elmélyülést – s így hoz igazi feloldódást, kikapcsolódást. A kávézás mindennapi szenvedélyünk, s aki megszokta a jó kávé zamatát, méltó tálalását, nehezen hajlik kompromisszumokra. S ahogy nem mindegy a márka, a minőség, ugyanúgy lényegesek a díszletek, a kellékek, akár csak egy jó színdarabban.

Nem véletlen hát, hogy a kávéfogyasztás az asztalkultúra remekműveinek sokaságát hívta életre. Míg hagyományos, Európán kívüli elterjedési területein inkább fém vagy üveg társul hozzá, addig Európában elsősorban a porcelán lett a párja. Kannák, csészek és csészealjok, cukortartók és tejszíntők, de nem ritkán még főzőedények és kanalak is ebből az anyagból készülnek. Ehhez a gazdag kultúrához Herend művészei is immár csaknem két évszázada hozzáteszik saját, bravúros, elegáns, gyönyörködtető alkotásaikat. ☞

AZ APICIUS ÉTTEREM AJÁNLATA

Hozzávalók 4 személyre:

- pácolt bélszín
4 nyitott szelet
- spárga 500 g
- makaróni 150 g
- tojás sárgája 4 db
- tejszín 100 ml
- 1 citrom leve
- olvasztott vaj 150 g
- száraz fehérbor 40 ml
- vöröshagyma 50 g
- fokhagyma 10 g
- paradicsom 300 g
- paradicsomlé 150 ml

Spárgával és makarónival töltött bélszínrolád

CHILIS HOLLANDI ÉS PARADICSOMOS PROVANCE-I MÁRTÁSON

A pácolt bélszínseleteket húsklopfolóval óvatosan kivergetjük, mindkét oldalát sózzuk, borsozzuk, friss kakukkfűvel és rozsmaringgalfűszerezük. A spárgát alaposan megpucoljuk és enyhén sós, citromos vízben roppanósra főzzük, majd kihűtjük.

A kiterített bélszínseleteken elosztjuk a spárgát, majd a kifőzött makarónit szorosan felgöngyöljük és hústüvel vagy rozsmaringgszárral összetűzzük, és rostlapon megsütjük.

A hollandi mártáshoz a tojás sárgáját, citromlevet, fehérbort és a tejszínt habüstben vízfürdő felett felverjük, ha sűrűsödni kezd, folyamatos kevergetés mellett hozzá csorgatjuk az olvasztott vajat. Az így elkészített mártást sóval, fehérborssal és friss chilivel ízesítjük.

A provance-i mártáshoz az apróra vágott vöröshagymát olívaolajon üvegesre piritjuk, majd hozzáadjuk a zúzott fokhagymát, a kockára vágott hámozott paradicsomot és a paradicsomlevet. Provance-i fűszerkeverékkel és sóval ízesítve készre főzzük.

PE (Petrezselyem) mintájú tányér

Bortésztában sült almatallérok

MÉZES TÚRÓKRÉMMEL RÉTEGEZVE, FRISS GYÜMÖLCSÖKKEL ÉS ZÖLDBORSOS CSOKIÖNTETTEL

Hozzávalók 4 személyre:

- szép alma 3 db
- liszt 100 g
- tojás 2 db
- tej 30 ml
- tejszín 30 ml
- fehérbor 10 ml
- túró 300 g
- vaníliarúd 1 db
- tejszínhab 50 g
- méz 100 g
- konyakos csokiöntet
- pácolt zöldbors

Az almákat meghámozzuk, magházukat kiszűrjük és 4-5 mm vastag karikákra vágjuk. Citromlével meglocsoljuk, porcukrozzuk, és őrölt fahéjjal ízesítjük. A bortésztához a lisztet tejjel, tejszínnel, tojással és a fehérborral sűrű palacsintatészta állagúvá keverjük. Az almakarikákat először lisztbe, majd a bortésztába forgatjuk, és serpenyőben, nem túl forró olajban aranyárgára sütjük.

A vaníliarudat hosszában kettévágjuk, a belsejét éles késsel kikaparjuk. A túrót szitán áttörjük, hozzáadjuk a vaníliavelőt, a mézet, a felvert tejszínhabot, és óvatosan selymes állagúvá keverjük. Majd az így kapott túrókrémet habzsákba töltjük.

Az almakarikákat egymásra helyezzük, közé mézes túrókrémet spriccelünk, és friss gyümölcsökkel körítjük. Ezután az egészet hideg konyakos csokiöntettel meglocsoljuk, és végül pácolt zöldborsal és porcukorral megszórjuk.

PTRAB mintájú tányér

Fotók: Flash Back

Vízparton – itthon is!

Magyarország számtalan lehetőséget, felfedezésre váró értéket, üdülési ajánlatot tartogat nekünk magyaroknak is – erre hívja fel a figyelmet a Magyar Turizmus Rt. öt régiós marketingszervezete által kezdeményezett „Mártózzon meg a Nyárban – Magyarország Nagy Tavai” kampány.

A magyarországi nagytavaknál járva a mosoly és a jókedv „országába” érkezik a Család, ahol a gyermekekkel együtt élvezhető a pihenés és az üdülés minden ajándéka. A szabadság örömeinek hatalmas tárháza várja a vízparti családi üdülést kedvelőket: kellemes szálláshelyek, önfeledt és biztonságos lubickolás, pihentető napfürdőzés, csábító kirándulások, felfedezésre váró természet, gazdagon terített asztalok.

A legújabb üdülési ajánlatokat a www.nagytavak.hu honlapon találhatják meg az érdeklődők. Az ajánlatokat kínáló szálláshelyek között érdemes keresni az üdülési csekket elfogadó helyeket.

TENGERNYI ÉLMÉNY ITTHON – BALATON

A Balaton régió hatékony marketingkommunikációja érdekében a Balatoni Regionális Turisztikai Projekt Iroda 2005. évi tevékenysége során a legnagyobb hangsúlyt a belföldi médiamegjelenésre, a régió kínálatát bemutató kiadványok több nyelven történő megjelentetésére és elosztására, valamint a régióba érkező tanulmányutak programjainak minél hatékonyabb megszervezésére és lebonyolítására helyezte. Kiemelt jelentőséggel bír a www.balaton-tourism.hu régiós turisztikai portál folyamatos továbbfejlesztése.

A 2005. márciusától szeptemberig tartó belföldi „Balaton kampány” során a régiót és annak fő turisztikai termékeit, termékcsoportjait – mint családi üdülés, víziturizmus, bor és gasztronómia, egészségturizmus – népszerűsítő filmek, reklámspotok láthatók a kereskedelmi televíziókon, invitatív rádióspot-kampányt folytat az Iroda a regionális és budapesti rádióadókon, mindezt pedig kiegészítik a megyei napilapokban a regionális kiállításokhoz kötődő, valamint a tematikus-, és szaklapokban megjelenő PR cikk alapú hirdetések

2005-ben 7 balatoni kiadványt jelentet meg folyamatosan a Magyar Turizmus Rt. balatoni irodája. Legkeresettebb és a legtöbb nyelvi mutációban megjelent kiadványaink az image jellegű Balaton leporelló – angol, francia, holland, német, olasz nyelven – összesen 85.000 példányban, valamint a Balaton és környéke – angol, dán, francia, holland, lengyel, magyar, német, orosz nyelven – összesen 105.000 példányban. Mindkét kiadvány rendelhető a Magyar Turizmus Rt. Logisztikai Bázisán, illetve a www.itthon.hu weboldalon.

A Balaton üdülés, aktív pihenés című katalógus konkrét üdülési ajánlatokat tartalmaz. A népszerű kiadványt 2006-ra vonatkozóan is meg kívánja jelentetni a Balatoni RTPI. A kiadvány kéziratának összeállítására 2005. szeptemberében és októberében kerül sor, ennek megfelelően az adatgyűjtés augusztusban kezdődik. A bekerülést a www.balaton-tourism.hu és az www.itthon.hu oldalakon, valamint hírlevelében hirdeti meg az Iroda. A Balatoni Borutak háromnyelvű tematikus térkép, amely szintén rendelhető, a régió borút egyesületeit, a borutak vonalát és a borútegyesületi tagokat mutatja be. Mindezek mellett a Magyar Turizmus Rt. minden évben megjelenteti a régió részletes rendezvénynaptárát – magyar, német és angol nyelven, összesen 20.000 példányban.

A balatoni beutaztatást, a Balaton Régióra irányuló szakmai és közönség figyelmet többek között az alábbi nemzetközi tanulmányutak szervezésével kívánja erősíteni a Balatoni RTPI:

- Németországból 5 utazásszervezői study-tour (kiemelkedő partnerek: TUI, DERTOUR, LTU-ITS utazásszervezők, illetve a MALÉV)
- Ausztriából egy összevont utazásszervezői és sajtó study-tour került megszervezésre
- Wellness témájú tanulmányútra érkeznek szakújságírók Hollandiából, Csehországból és Szlovákiából,
- a nemzetközi viziturisztikai study-tourra,
- valamint egyéni újságírói bejárásokra Belgiumból, Hollandiából, Dániából, Franciaországból, Németországból, Olaszországból, az Egyesült Királyságból és Kanadából fogadott és fogad a régió újságírókat.
- Dániából és Lengyelországból szintén utazásszervezői study-tour kerül megszervezésre.

A Balatoni RTPI által 2001. óta működtetett www.balaton-tourism.hu régiós turisztikai honlap népszerűsége és ismertsége folyamatosan emelkedik (2005. májusában 17.552 egyedi látogató mellett 127.957 oldalletöltés történt – az előző hónaphoz képest ez 29,4%-os illetve 35 %-os növekedést jelent). A www.balaton-tourism.hu honlapra való felkerülést a Balatoni Regionális Turisztikai Projekt Irodánál lehet igényelni.

JÓ TUDNI!

A Balatoni Regionális Turisztikai Projekt Iroda folyamatosan várja szakmai partnereinek jelentkezését, véleményét, visszajelzéseit. Az Iroda Balaton régiót érintő szakmai tevékenysége lekereshető a www.itthon.hu weblapon.

A partnerek számos akcióban, rendezvény során, illetve kiadványokon keresztül csatlakozhatnak az iroda egész régiót érintő tevékenységhez. A régiót érintő tanulmányutak programjának megszervezése során a Magyar Turizmus Rt. jellemzően régiós szolgáltatókat kíván és igyekszik bevonni – ennek feltétele a kölcsönös információáramlás.

Az együttműködés harmadik fő területe a bemutatott – az www.itthon.hu weblapról is megközelíthető – régiós honlap, amelyre a bázis-felkerülés ingyenes.

Magyar Turizmus Rt.
Balatoni Regionális Turisztikai Projekt Iroda
 8230 Balatonfüred, Blaha L. u. 2.
 Telefon: (06 87) 342 801, Fax: (06 87) 342 871
 e-mail: rmibalaton@hungarytourism.hu

Minden ízében művészet

RÁSPI ÉTTEREM – FERTŐRÁKOS

A konyha – művészet. Míg azonban, mondjuk, egy festő vagy egy szobrász remekműveit évszázadokon át csodálhatja a közönség, a konyha művésze napról napra, sőt percről percre produkálja a mesterműveket. Ez a mulékonyság, s a percről percre való újraalkotás és megújulás művészete a konyhaművészet lényege. Mindezt Horváth József, a fertőrákosi Ráspi étterem és vinárium tulajdonosa és séfje vallja.

Fertőrákos az ország északnyugati vidékén, Sopron városától úgy tíz kilométerre, a festői szépségű Fertő tó közvetlen közelében fekszik – jóval közelebb Bécshez, mint Budapesthez. A kis településsel bőkezűen bánt a természet, és bizonyos értelemben a történelem is: s a tó, a közeli természet szépsége, a kőfejtő, benne a monumentális barlangszínházzal, ahol a 12 millió éves kőzetek között, a természetes színházteremben több mint hatszázán élvezhetik a színi- és operaelőadásokat, koncerteket, de az itt emelkedő, a vasfüggöny 1989-es leomlásáról megemlékező Pán-európai emlékmű csak néhány a hely nevezetességei közül. És Fertőrákos nevezetességeiről beszélgetve az utóbbi években szinte biztosan szóba kerül a több mint tíz éve működő Ráspi étterem és vinárium.

A tulajdonos és séf, Horváth József a megszállott művészek közül való – vajon lehet másképpen? Az élmény, a kompozíció szinte egyetlen elemét sem bízta másra. Saját házában és annak udvarában, rusztikus, ám az emelkedettséget, kifinomultságot és oldottságot is elegyítő környezetet alakított ki a műélvezethez. A kitűnő és kényelmes bútorok egy részét saját maga készítette, de még a márvány mosdótálat is maga faragta.

A környezet tehát adott, s az étlapot lapozgatva az első pillanatban világos: Horváth „Ráspi” József minden élelmiszer- és italkategóriában előnyben részesíti azokat, amiket maga termel, s amiknek így pontosan ismeri az alapanyagait, azok történetét. Erről tanúskodik többféle saját pálinka bodzától a dióig, s az ennél is többfajta, üdítőként kínált házi italcsoda – eper, kökény, som, bodza, hárs, csipkevirág és mások. Ami a borkínálatot illeti, a Ráspi csak csúcsborokat

Horváth József

tart, s ezek jó része már a tulajdonos saját termése. Az utóbbi években Ráspi borászként is az ország vezető tekintélyei közé lépett elő.

Az étlapon szintén a helyi alapanyagokból készült ételek dominálnak. Ha találunk is az idénynek megfelelően mindig a legszínesebb kínálatban hagyományos ételt, mint a mag yaros halászlé vagy valamilyen pörkölt, valószínűleg elcsábulunk az olyan, élményt ígérő ételnek olvastán, mint a konyakos szafittal készül borjúmirigy vagy a lehelet lágy, tokajiban pácolt kacsamáj egy kis csokoládéöntettel és a környékbeli erdőkből származó szarvasgombával megbolondítva. A vargányalevesben sem lehet csalódní, de az idei téli étlapon felbukkant csicsókaleves is mámorító volt. A vadnyúl, a kacska, a különféle halak Ráspi-felfogásban készítve, közben a megfelelő helyen az epergratiné fehér szarvasgombával s végül a desszert – például eperparfé szarvasgombával vagy a saját sajtok, a rokfort típusú, a világossárga félkemény és a keményebb, erőteljesebb, szárazabb sajt, s a különleges fogásokat végigkísérő borok... igazi műélvezet, remekművek hosszú sora. ☞

KOZMA ZSOLT

*Nyitva tartás: naponta 10-től 18 óráig.
Cím: H-9421 Fertőrákos Fő u. 152.
www.raspi.hu*

Ráspi étterem, Fotó: Csáky Marianne

Hajóút a kulináriába

IM SCHIFFCHEN ÉTTEREM – DÜSSELDORF

Az ember nem nagyon csodálkozik el azon, hogy vajon miért hívnak egy éttermet a Rajna partjától kevesebb mint száz méterre Im Schiffchennek. Odabenn, a fedélzeten azonban hamar kiderül, hogy a hely nevét nem pusztán a gyönyörű folyó közelsége ihlette...

A vendéglőhöz közeledve már messziről feltűnik a bejáratnál álló, hajóskapitány öltözetű úr, aki mintha beszálláshoz invitálná az embereket. Mintha azt mondaná: „Jöjjenek, kérem, indulnunk kell...” – indul az utazás kulináriába. A „hajó” kétszintes, alul a német város szelleméhez, jellegéhez, éttermi kultúrájához közelebbi felfogás mutatkozik meg a berendezésben, és az étlap is németesebb – ez azonban csak a kiindulási pont. A hely, ahol a hajó „horgonyoz”. Amikor azután a hajósteward és -stewardess-egyenruhára emlékeztető uniformist viselő személyzet a felső szintre kalauzolja az embert, a vendég szó szerint kiemelkedik a helyi világból, s a néhány kerek asztal valamelyikénél helyet foglal, megkezdődik az utazás, a hajóút a franciás konyha világába.

A SÉF

Az úton Jean-Claude Bourgueil, a hely séfje és tulajdonosa viszi végig az utazókat. Nem személyesen kalauzol, őt magát nem látjuk, de – talán az enteriőr azonnali hatása és a személyzet első pillanattól megnyilvánuló, állandó figyelme teszi – valahogy azonnal az az érzése támad az embernek, hogy biztonságban van, nyugodtan rábízhatja magát arra, aki a hajót vezeti. Az előttünk álló út állomásait, fordulópontjait, irányait sokat ígérően jelzi a kifogástalan teríték.

Jean-Claude Bourgueil 2004 áprilisában Berlinben, a Hotel Adlon Kempinskiben rendezett gálán átvehette az American Academy of Hospitality Sciences évente odaítélt „Selected as one of the Finest Chefs in the World” díjat. A kitüntetés távolról sem az egyetlen, amivel Bourgueil tevékenységét eddig elismerték. Hogy csak két másik példát említsünk, az Im Schiffchen 3 Michelin-csillagos étterem, s rendszeres szerep a már ötvenéves tradícióval bíró, a világ legjobb francia éttermeit évről évre bemutató Les Grandes Tables du Monde című kiadványban is.

NYÚLKAPUCSÍNÓ, WASABIHAB ÉS MANGÓKOMPOZÍCIÓ

Az étlap szezononként változik. Az ízelítőként érkezett, a legfinomabb, az enyhe szellőtől is megemelkedő rétestészta vékonyságát idéző ostayatölcsérbe csomagolt, hagymahabos kaviárt ropogtató, s hozzá aperitifként Grande Reserve sous Bois Champagne de Meric pezsgőt iszogató utazót a napi ajánlattal dústott menükön olyan nevek ejtik révületbe, mint a libamájpástétom kandírozott Banyuls borral, kapucsínó módjára szervírozott házinyúlves fahéjjal, a Kapamaki wasabihabbal vagy a cannelloniba göngyölt francia borjú. A desszertek közül a mangókompozíció áttetsző muskat boros tejszínes sorbet-val volt a legígéretesebb – s nem csalódtunk. A borválasztékból a 2004-es Ménéton Salon, Domaine de Chatenoy, Ausgesuchte Cuvée-t, illetve 2001-es Pelissero Azienda Agricolát ittunk – az ételek méltó párjaiként.

Gourmand-utazásunk az Im Schiffchen fedélzetére lépéstől számítva jó négy órán át tartott – négy óra a kreativitás, a kulináris fantázia, az érzékek tökéletes kényeztetése jegyében.

KOZMA ZSOLT

*Nyitva tartás: 19 órától. Vasárnap és hétfőn zárva.
Cím: Kaiserswerther Markt 9. 40489 Düsseldorf
www.im-schiffchen.com*

Im Schiffchen étterem, Fotó: KZs

Im Schiffchen étterem portálja, Fotó: KZs

Lovaspóló, Fotó: RedDot

Királyok sportja – a sportok királya

A LOVASPÓLÓRÓL

Egy játék, amely Ázsia magasföldjein, Anglia előkelően zöldellő rétjein, Argentína stadionjaiban és Amerika pólóklubjaiban egyformán népszerű. Egy játék, amely már kétezer éve izgalomban tartja az embereket. Uralkodók és hadvezérek kedvenc időtöltése, beleértve a walesi herceget és két fiát, de népi sport is, Indiától Anglián át Argentínáig.

Ha a végletekig leegyszerűsítjük, a lovaspóló nem áll többől, mint két lovascsapatból, egy stopperórából és egy labdából. Valójában azonban a világ egyik legösszetettebb, legizgalmasabb játékaról van szó. De vajon mitől ilyen különleges a póló, s minek köszönheti a különleges presztízst?

II. DÁRIUS ÉS NAGY SÁNDOR

Ismereteink szerint a póló a világ egyik legősibb csapatjátéka. Nem maradt fenn dokumentum arról, hogy mikor ért pólóútó először labdához, ám valószínű, hogy nomád barbárok játszhatták először a játék elődjét – melyben a labdát nem ritkán a legyőzött ellenség feje helyettesítette. (Kazahsztánban a mai napig is játszanak a pólóhoz erősen hasonlító játékot, ahol a feladat egy kecsketetem eljuttatása a célzónába.) Feltehetően a könnyűlovasság terjedése a Perzsa-fennsíkon, Kis-Ázsiában, Kínában és az indiai szubkontinensen hozta magával e lovas játék terjedését is. Más szakértők szerint a póló születése a perzsa törzseknek tulajdonítható, valamikor II. Dárius uralkodása előtt, vagyis az i. e. VI. században. Az mindenesetre tény, hogy a perzsa irodalom és művészet a leggazdagabb forrásunk a lovaspóló történelméről, s hogy II. Dárius és Nagy Sándor levelezésében is számos utalás található e sportra. Megint más tudósok szerint a kínaiak (illetve a mongolok) játszották először ezt a játékot, s tény, hogy Kí-

nában évszázadokon át ez volt a császárok kedvenc időtöltése. Valószínűbb azonban, hogy a kínaiak azoktól a perzsa nemesektől tanulták a pólót, akik az arab invázió elől menekültek Kínába. Mindenesetre a lovaspóló több mint húsz évszázadon át Ázsia uralkodóinak kedvence maradt – a nemes urak és harcosok mellett még királynők is játszották Japántól Egyiptomig, Indiától Konstantinápolyig és Tibetig. Maga a póló név is a tibeti pulu szóból ered, mely fűzfagyökeret jelent – ebből faragták a tibeti lovasok a pólólabdát.

A PÓLÓ INDIÁBAN – A MODERN SZABÁLYOK

A lovaspóló második „megszelídítése” mintegy százötven éve kezdődött Indiában, amikor a gazdag hercegek rájöttek, e játékban milyen nagyszerűen bemutatathatják lovas tudományukat. Nyugatra mindenesetre Manipuron, India északkeleti államán keresztül jutott el. A történelmi feljegyzések szerint a Manipurban állomásozó bizonyos Pemberton kapitány figyelt fel erre a különleges sportra a XIX. század harmincas éveiben, s feljegyzéseket is készített róla. Sherer hadnagy 1859-ben megalapította az első indiai pólóklubot, s tíz évvel később megjelent az első összefüggő szabálygyűjtemény a játékról. Lényege: a lovaspólót két négytagú csapat játssza lóhátról. Mindkét csapat arra törekszik, hogy a körülbelül nyolc centiméter átmérőjű, száznegyven gramm súlyú labdát minél többször az ellenfél kapufái

közé juttassa bambusz- vagy üvegszál nyelű és keményfából készült fejú ütőjével, az úgynevezett malettel. A játék általában 4-6 részből, úgynevezett chukkerből áll. Ha a mérkőzés döntetlennel végződik, az utolsó chukkert addig hosszabbítják, amíg valamelyik csapat gólt nem szerez. A jégkoronghoz hasonlóan a lovaspólóban is a tiszta játékidőt számolják. Az órát a szintén lovon ülő bírók (az úgynevezett umpírek) minden sípszavára megállítják (ha kimegy a labda, ha valaki hibát – úgynevezett faultot – követ el, vagy ha valamelyik ló megsérül). A csapatok minden gól után térfelet cserélnek, és a játék középről folytatódik. A játék menetét – ugyancsak lóhátról, a játéktér két felén osztozva – a két bíró ellenőrzi. A játékvezető a játéktéren kívül tartózkodik, és az a feladata, hogy a két umpire között esetleg felmerülő vitás kérdésekben döntsön.

AZ ANGOL ELIT SPORTJA

Akárki volt is az első, aki megfigyelte az indiaiak játékát, annyi bizonyos, hogy az angol telepesek és katonatisztek kezdték játszani, s 1869-ben már odahaza, Aldershotban is megrendezték az első mérközést a 10th Hussars (huszárok) és a 9th Lancers (lándzsások) között. Az 1870-es években a hazatérő tisztek alapították meg a szigetországban a lovaspólósok Hurlingham Póló Társaságát, mely azóta is a játék irányító szervezete, s 1874-ben adta ki első szabályzatát. Ettől kezdve az egész Brit Birodalomban hihetetlen gyorsasággal terjedt el a lovaspóló. Nem véletlen, hogy pólózni a mai napig kiváltságot jelent. Angliában némi túlzással királyi sarjnak vagy legalábbis arisztokratának kell lenni ahhoz, hogy a legjobb pólótársaság tagja lehessen valaki. Egy pólólecke óránként száz angol fontba kerül, ám nem elég a pénz, társasági rang szükségeltetik ahhoz, hogy bejusson az ember e kiválasztott körökbe. Hacsak nem úgynevezett „bérgyilkos”, vagyis Dél-Amerikából meghívott vérprofi játékos, akit azért hoznak át Angliába, hogy fenntartsa a játék színvonalát. Ha valaki csupán szemlélődni kíván, annak nincs akadály – elsősorban húszas éveik elején járó, rövid szoknyás, harcedzett hölgyek (úgynevezett Chukka Chickek) rajzanak a pálya körül, s mindent megtesznek, hogy felhívják magukra egy-egy játékos figyelmét. Különösen így van ez a Cartier International mérkőzés Chinawhite sátránál, ahol Harry herceg, a legnagyobb „Chukka Chick mágnes” szereti idejét tölteni. Ha pedig valaki saját pólócsapatot szeretne, ez csupán pénz kérdése. A londoni futballklubok és Formula-1-es versenycsapatok tulajdonlása mellett ez az egyik legkölségesebb hobbi Angliában – akár évi hárommillió fontot is felemészthet. Tény azonban: a nyári pólószezont egészen Erzsébet királynőig bezárólag minden brit boldogan várja.

ARGENTÍNA, A LOVASPÓLÓS NEMZET

Mára mégsem a ködös Albiont, hanem a napfényes Argentínát tartják a világ vezető lovaspólónemzetének – pedig ide is az angolok hozták be a sportot 1877-ben. A számos pólófarmmal (ottani nevén estanciával), a világ legkiválóbb játékosaival és a lovak szinte imádatba hajló szeretetével büszkélkedő ország a lovaspóló paradicsoma. Errefelé a póló nem csupán sportnak, hanem egyenesen művészeti ágnak tekintik, s a legnagyobb becsben tartják. Az angolokon kissé mosolyognak is, úgy tartják, annyira elkényeztetik a lovaikat, mintha azok kisgyerekek lennének. Argentínában a ló nem házi kedvenc, hanem nemes állat, amelyet túlzott kényeztetéssel ideges, engedetlen és hiperérzékeny primadonnává lehet züllesztetni. Nem véletlen, hogy a legjobb pólópónikat itt

tenyésztik – s azért nevezik őket így, mert kezdetben nem haladhatták meg a százötven centis magasságot. Ma már százhatvan centi az előírt magasság, e fölött tekintik a pólópónikat túlságosan ormótlannak és lomhának. Többségüket Argentínából és Uruguayból exportálják mindenhová, hisz itt tenyésztik a legrugalmasabb és legfürgébb állatokat.

AMERIKA NYEREGBE SZÁLL

1876-ban egy bizonyos James Gordon Bennett, a The New York Herald kiadója és korának nagy kalandora megnézett egy hurlinghami lovaspólómeccset. Annyira lenyűgözte a játék, hogy azonnal elhatározta: meghonosítja az Egyesült Államokban is. Hamarosan a keleti parttól Dél-Karolináig mindenütt magán-lovaspólóklubok virágoztak Amerikában. A Harvard Egyetem az 1880-as években alapított pólócsapatot, s hamarosan követte példáját a Yale is, hogy a két egyetem rivalizálása a pólópályán is folytatódjon. A XX. század elején már az USA hadseregében is hozzátartozott a póló a lovasság kiképzéséhez. A Long Island-i Meadow Brook Polo Club mérkőzéseit háromszáz-érezes tömegek látogatták. Louis B. Mayer filmmogul és maga Walt Disney is lelkes pólójátékos volt.

Láthatjuk tehát, hogy a perzsa törzsek egykori játéka mára az egész világon népszerű, elit sporttá vált. Magyarországra gróf Andrássy Géza hozta el a millennium évében, s a II. világháborúig nagyon sokan űzték – volt idő, amikor a Margitszigeten is lehetett lovaspólózni. 1936-ban a berlini olimpián is szerepelt, s a magyar csapat igen jó eredményt ért el benne. Éppen ezért volt különleges esemény, amikor 1998-ban Etyeken – Herend támogatásával – megnyílt a La Estancia Lovaspóló Klub, mely egy nemes hagyományt folytat tovább Magyarországon. Mert minden ellenkező híreszteléssel szemben: lovaspólózni azért nem csak királyoknak lehet.

ZÖLDI GERGELY

Károly herceg, brit trónörökös, Fotó: RedDot

A világ 58 országában található közel 1000, herendi porcelánt árusító üzlet elérhetőségeit a www.herend.com site „Vásárlás” fejezete alatt találja.

*A Manufaktúra
márkaboltjai Magyarországon*

*A Manufaktúra
márkaboltjai külföldön*

HEREND

Viktória márkabolt
H-8440 Kossuth L. u. 135. Telefon: (+36 88) 523 223

BUDAPEST

Hadik márkabolt
H-1012 Szentháromság u. 5. Telefon: (+36 1) 225 1051
Apponyi márkabolt
H-1051 József nádor tér 11. Telefon: (+36 1) 317 2622
Rothschild márkabolt
H-1052 Kígyó u. 5. Telefon: (+36 1) 318 3439

SZENTENDRE

Diana márkabolt
H-2000 Bogdányi út 1. Telefon: (+36 26) 505 288

KECSKEMÉT

Aranka márkabolt
H-6000 Hornyik János krt. 4. Telefon: (+36 76) 505 316

KŐSZEG

Imola márkabolt
H-9730 Városház u. 1. Telefon: (+36 94) 563 150

PÉCS

Júlia márkabolt
H-7621 Király u. 20. Telefon: (+36 72) 213 756

SOPRON

Esterházy márkabolt
H-9400 Várkerület 98. Telefon: (+36 99) 508 712

SZEGED

Anna márkabolt
H-6720 Oskola u. 17. Telefon: (+36 62) 420 556

BERLIN

Hotel Adlon Passage
D-0117 Unter den Linden 77.
Telefon: (+49 30) 22 940 30, fax: (+49 30) 22 940 31

MÜNCHEN

Herend Fachgeschäft
D-80333 Luitpoldblock, Brienner Str. 11.
Telefon: (+49 89) 24 217 865, fax: (+49 89) 24 217 861

FRANKFURT

Herend Fachgeschäft
D-60313 Goethestrasse 4-8.
Telefon: (+49 69) 92 039 050, fax: (+49 69) 29 724 855

900 Ft

